

L I E T U V I Ų

DIENOS

LITHUANIAN DAYS
NOVEMBER, 1957

DOVANOS IR DIPLOMAI BROOKLYNO LITUANISTIKOS MOKYKLOJE

1957 M. LAPKRIČIO MĖN.

TURINYS

CONTENTS

Vladas Kulbokas, LITUANISTINĖ MOKYKLA IR JOS RĖMĖJAI	3
A. V., LITUANISTIKA FORDHAMO UNIVERSITETE	4
Ignas Malėnas, LD bendradarbio pasikalbėjimas, LITUANISTIKA JAV LIETUVIUOSE	4
Vladas Ramojus, FLENSBURGO AKVARELĖJE, ištrauka iš knygos "Vyrų be kryžių"	8
Stasė Prapuolenytė, POEZIJA: Užbaigta simfonija, Mielie žodžiai	9
S. Mikšys, BALTA — RAUDONA, komunistinė liet. istorijos fabrikacija ir tikri faktai	10
V. Verikaitis, O, SKAMBINK... VAIKAMS LIETUVOS! "Varpo" choro penkmetis	12
K. P. Ažubalis, LIETUVOS KANKINIAMS — KANADOS LIETUVIAI, Kryžius Midlande	13
Petras Babickas, KUR SIELA KYLA DANGOPI., Marquette Parko Šiluvos šventovė	14
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruota lietuvių gyvenimo ir veikimo kronika	16
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI	18

ENGLISH SECTION

LITHUANIAN WOMEN THROUGH THE HALF OF THIS CENTURY by Genevieve Watkins Kaneb	19
MOSCOW ATTACKS U. S. LITHUANIANS from "Pilot"	20
ANDRIUS AKELAITIS, M. D., Authority in the World on Corpus Callosum by Dr. V. Tercijonas	22
FROM THE LITHUANIAN POETS: Dawn and Day, poem by Balys Sruoga	22
THE STATCHER, short story by Stepas Zobarskas, translated by Milton Stark	22
DRAMA PRIZE WINNER — A. LANDSBERGIS'	23
LITHUANIAN HISTORY IN STAPMS, Part VIII, by A. Bernotas	23
MOTHER AND DAUGHTER — Two Lithuanian artists in Rome	24
LITHUANIANS MAKE NEWS	25
LITHUANIAN FOLK DANCE FESTIVAL IN CHICAGO by V. F. Beliajus	26

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Elena TUMIENĖ	Anglų klb. Redaktorius / English Editor
Paul PUZINAS	Meno Redaktorius / Art Editor
Daumantas ČIBAS	Foto Redaktorius / Photo Editor

REDAKTORIAI ATSKIROSE VIETOSE / ASSISTANT EDITORS — VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich. VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; BR. DAUNORAS, London, Anglija; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Penn.; V. Rociūnas, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont.; Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARbiai / PHOTOGRAPHERS— BOSTON, MASS.: Vl. Adomavičius, P. Bliumas, D. Čibas, K. Gruzdas, R. Lizdeika; BROCKTON, MASS.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: G. Penikas; CHICAGO, ILL.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika, A. Stelmokas, Pr. Urbutis; CLEVELAND, OHIO: V. Bacevičius, V. Valaitis; ELIZBETH, N. J.: J. A. Ribinski; LOS ANGELES, CALIF.: Leonas Briedis, Pr. Gasparonis, Povilas Jasiukonis; MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; NEW YORK, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis; OMAHA, NEBR.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, PA.: K. Baltrukonis, F. Jakaitis, V. Gruzdis, H. Misliauskas; WASHINGTON, D. C.: P. Labanauskas; WATERBURY, CONN.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, MASS.: J. Sutkaitis; HAMILTON, ONT., CANADA: E. Gumbelvičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q., CANADA: V. Juknevičius, I. Stankevičius; TORONTO, ONT., CANADA: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas; AUSTRALIA: N. Butkūnas, P. Sakalauskas; SOUTH AMERICA: L. Kančauskas; BROOKLYN, N. Y.: Don. Šulaitis,

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: PLYMOUTH 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ".
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro prašymo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent. Otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 55 centai Single Copy 55 ¢
PRENUMERATA METAMS \$5.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$5.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Three charming young Lithuanian-American ladies of Brooklyn, N. Y., look over their diplomas and presents received on the graduation day from the school of Lituaniatics in Brooklyn, N. Y., pictured r. to left: Miss A. Šileikis, Miss G. Jasnavičius and Miss V. Janulevičius.

Photo by V. Maželis

Back Cover

The front view of a newly built R. C. Lithuanian Church of Our Lady of Šiluva in Marquette Park, Chicago, Ill. This is another great Lithuanian religious monument of J. Mulokas, one of the most distinguished Lithuanian-American architects

STATEMENT REQUIRED BY THE ACT OF AUGUST 24, 1912, AS AMENDED BY THE ACTS OF MARCH 3, 1933, AND JULY 2, 1946 (Title 39, United States Code, Section 233) SHOWING THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, AND CIRCULATION OF

Lietuvių Dienos / Lithuanian Days, published monthly except July and August at Los Angeles, California for October, 1957.

1. The names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are:

Publisher Anthony F. Skirius, 733 N. Avon St., Burbank, Calif.

Editor Bernardas Brazdžionis, 11631 Wilkie Ave., Inglewood, Calif.

Managing editor same as above.

Business manager Juozas Urbonas, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

2. The owner is: (if owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stocks. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual member, must be given.) — Anthony F. Skirius, 733 N. Avon St., Burbank, Calif.

3. The known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) — None.

4. Paragraphs 2 and 3 include, in cases (My Commission expires Oct. 3, 1957.) where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting; also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner.

5. The average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the 12 months preceding the date shown above was: (This information is required from daily, weekly, semiweekly, and triweekly newspapers only.) — — —

Anthony F. Skirius (Signature of editor, publisher, business manager, or owner).

Sworn to and subscribed before me this 20th day of September, 1957.

[Seal] John R. Nash, Notary Public.
In and for the County of Los Angeles, State of California.

(My Commission expires Oct. 3, 1957.)

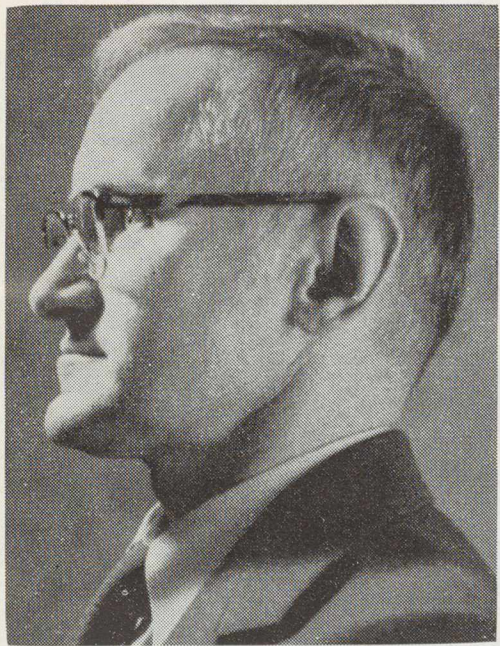
PAVERGTŲ JUNGTTINIŲ TAUTŲ Bendrųjų Reikalų Komiteto (su svečiais iš Europos) posėdis. Iš kairės: L. Bartok, Venrija, G. Besseney, Vengrija, J. Klesment, Estija, P. Zenkl, Čekoslovakija, D. Petkoff, Bulgarija, H. Begeja, Albanija, B. Coste, stovi, gen. PJT sekr., P. Auer, Vengrija, K. Wistrand, Švedijos senatorius, Europos Tarybos Komisijos Taryboje Neatstovaujamy Valstybių Interesams Ginti pirm., Dr. V. Masens, PJT pirm., Latvija, F. J. Goedhart, Olandijos socialistų vad., Europos Tarybos Komisijos Taryb. Neatstovaujamy

Valst. Interesams Ginti vicepirm., J. Leich, stovi, Free Europe Committee atstovas, N. Cotte, PJT gen. cokr. pavad., albanas, C. Visoianu, Rumunija, St. Corbonski, Lenkija, B. Biega, Lenkija, V. Sidzikauskas, Lietuva, Dr. F. Durugy, Centro ir Rytų Europos Liberalų Unija, W. Michalack, Laisvųjų Prof. Sg-ų Tarpt. Centras Tremtyje, Dr. G. Petkoff C. ir Rytų Europos Socialistų Unija.

ONE of the committees of the Captive European Nations Assembly meeting, N. Y.

LITUANISTINĖ MOKYKLA IR JOS RĖMĖJAI

VLADAS KULBOKAS, So. Boston, Mass.

1. *Lietuviškoji aplinka.* Vaikų ir jaunimo lietuvių aplinkai išlaikyti svarbus veiksnys yra lietuviškoji aplinka. Kur lietuvių gyvena išsimėtę, praskydę tarp svetimųjų, ten nutautėjimo pavojus ypač didelis. O kur gyvena masiškai, dar ypač susispietę apie bažnyčią ar mokyklą, ten daugiau koncentruojasi ir jų kultūrinis gyvenimas. Čia lietuvių nuolat bendrauja, laikosi savų tradicijų, gyvena lietuviškais rūpesčiais ir džiaugsmiais. Čia ir jaunimas, kaip medelis savame miške klesti ir jam ošia: suauga su savaisiais, neturi

daug progų be reikalo bendrauti su svetimaisiais. Jo lietuviška savijauta ir sąmonė gyva, jautri.

Dėl to girtini tėvai, kurie turėdami mokyklinio amžiaus vaikų, stengiasi gyventi draugėje, atsisakydami malonumo gyventi gražesnėse miestų dalyse, kur, deja, lietuvių nėra, kur lietuviška mokykla toli. Gyvenant toli reikia didelio tėvų atsidėjimo kas šeštadienis vaikus vežti į lituanistikos mokyklą, šventes, koncertus, organizacijų susirinkimus.

2. *Kultūrinis lietuvių gyvenimas* — antra palanki lituanistikos mokyklos klestėjimo sąlyga. Veikli Lietuvių Bendruomenė, Altas, Balfas, ateitininkai, skautai, tautinių šokių grupės, sporto organizacijos, koncertai, vaidinimai — visa tai sudaro skatinančią atmosferą ir mokyklai. Jei dar yra lietuvių namai, kur telkiasi organizacijos, kur veikia knygynas — skaitykla, kur jaunimas gali ir savitarpį

pasiųkti, tai sava nuotaika dar labiau riša. Gaila, kai kur turtingos lietuvių draugijos savus namus verčia tik klubais-smuklėmis, nuo kurių jaunimą tenka atokiai laikyti...

Gerai viešąją opinią veikia, jei Lituanistikos mokyklos reikalus ima svarstyti platus sambūriai savo studijų dienose (pvz. Lietuvių Fronto bičiuliai savose studijų dienose Kennebunk Porte, Maine, š. m. rugpiūčio 2-3 d. d.) arba įtakingos vietinės organizacijos. Dr. J. Girniaus iniciatyva Bostono ateitininkų sendraugių susirinkime šį pavasarį lituanistikos mokyklos temomis kalbėjo, be paties diskusijų iniciatoriaus, visi trys buvę lituanistikos mokyklos vedėjai — V. Kulbokas, K. Mockus ir J. Vaičaitis. Panašios diskusijos buvo ir Bostono Kultūros klube š. m. rugsėjo 28, kur kalbėjo dr. J. Grinius, L. Čepienė ir V. Šimėnaitė. Tokios diskusijos gerokai pakedena ap Rambėjusias sąžines visų — tėvų, mokytojų, visuomenės. Jos išblaško žalingą savęs įtaigojimą, kad viskas gerai, o jei ir ne visai, — tai ką jau čia padarysi! Diskusijos konstatuoja padėtį, ieško naujų kelių ir būdų reikalui taisyti.

3. *Vietos klebonas* yra trečias svarbus netiesioginis veiksnys, kurio žinioje esamomis papapinės mokyklos patalpomis lituanistikos mokykla dažniausiai naudojasi, ir papapinių mokyklų vedėjai bei mokytojos-seselės. Šiuo metu santykinai daugiur yra visai geri, bičiuliški, ir abi pusės mato gerus bendradarbiavimo rezultatus.

.....4. *Tėvai* Iš vergiamos Tėvynės pasitraukdami širdyje išsinešę Nepriklausomos Lietuvos grūdą ir savo tautos meilės kibirkštį, tėvai šituos švenčiausius dalykus puoselės savo širdyje, kol bus gyvi. Juos tad stengiasi perteikti ir savo vaikams. Tik čia didelės sunkenybės: svetimą aplinką, nelietuvišką mokyklą ir per didelis vertinimas dalykų, kurie neša apčiuopiamą naudą bei / *Toliau 6 psl.*

LIETUVIŲ SESERŲ INSTITUTO Lituanistikos kursuose Chicagoje š. m. rugp. 18 d. Šv. Kazimiero kolegijoje seserys apžiūri lieuvių tautodailės irrankdarbių parodą. Iš kairės: Seserys — Julia, OSF, Pittsburgh, Pa.; Motina Teofilė, Gen. vyr. SSC, Instituto pirm., Chicago; Motina Annunciata, Gen. vyr. JC, Brockton, Mass.; ses. Liqouri, JC, Brockton, Mass.; Motina Aloyza, Gen. vyr.

Im. C., Putnam, Conn.; Motina Aloysia, OSF, Instituto sekr.; Felicia, Im. C., Putnam, Conn.; Motina Loyola, Gen. vyr. OSF, Pittsburgh, Pa.; Eucharista, SSC, Chicago, Ill.

A GROUP of Lithuanian Sisters Institute viewing some of the national handicraft at St. Casimir Junior College, Aug. 18.

Lituanistika JAV lietuviuose plinta

Pasikalbėjimas su Ignu Malėnu, Lietuvių Bendruomenės centro valdybos nariu švietimo reikalams.

— *Kai kas norėtų tvirtinti, kad lietuviybė prieš II-ą pasaulinį karą JAV-se buvusi pasmerkta mirti, nes nebebuvo lietuviško prieauglio, lituanistinis švietimas buvęs visai nepaisomas. Ar tai tiesa?*

— Lituanistinis švietimas iki II-ojo pasaulinio tam tikro gyvumo rodė. Mat, buvo keletas mokytojų: 1. Atsikūrusi Nepriklausoma Lietuva, 2. Iškilę lietuviai sportininkai, 3. Vienuoliai ir vienuolijos. Šv. Kazimiero vienuolių viršininke Motina Kaupaitė, marijonų Kun. Navickas — daug įnešė lietuviškumo į Amerikos lietuvių jaunimo pasaulį. Visa tai judino lietuviškąjį gyvenimą, buvo judinamas ir švietimas. Seserys kazimierietės rūpino mokyklą lituanistiniais vadovėliais — I švesa, Pratimai ir kt. Išleista

TOLIAU 5 PSL.

vadovė, Putname, Detroito ir kt.

LSI members at Sisters M. Paul's, Im. C., demonstrated camp fire at Chicago convent grounds of Sisters of St. Casimir, Aug. 20th.

LIETUVIŲ SESERŲ INSTITUTO dalyvės prie Sesers M. Paulės, Im. C., Putnam, Conn., pravesto stovyklinio laužo Chicagoje, Šv. Kazimiero Seserų vienuolyno sode rugp. 20 d. vakare Lituanistikos kursų metu. Sesuo Paulė yra pasižymėjusi mergaičių stovyklų organizatorė ir

FORDHAMO UN-TO LITUANISTIKOS INSTITUTO dalis lektorių ir studentų prie rūmų, kuriuose vyko paskaitos. I eil. iš k. j d. prof. A. Vasys, prof. V. Jonynas, dir. kun: prof. V. Jaskevičius, prof. J. Brazaitis ir motina Teofilė. I leil. iš k. — ses. Eucharista ir kt.

A GROUP of students (with their professors) who have taken courses of Lituanistics at the Fordham University in New York City.

Lituanistikos kursas Fordhamo Universitete

Fordhamo Un-to Lituanistikos Instituto vasaros semestrą (baigėsi rugp. 14 d.) lankė 16 studentų ir keletas svečių teisėmis. Daugumą studentų sudarė seselės vienuolės mokytojos, dirbančios mokyklose. Jos buvo pasiryžusios pagilinti lituanistines žinias, kad vėliau perduotų jauniui, besimokančiam pradžios ar vidurinėse mokyklose.

Studijų darbas buvo nelengvas. Kas dieną, net ir šeštadieniais, būdavo keturios paskaitos ir reikėjo nemažiau 4-5 valandų paruošti namų darbus. Lietuvių kalbos, literatūros ir net Lietuvos istorijos rašo darbai sekė vienas paskui kitą.

Kada tik išėisi į universiteto parką, visuomet matysi seselės besėdinčias ir besikalbančias su Maironiu, Vincu rėve, Vaižgantu ar Žemaitė. Taip jos nuoširdžiai dirbo visą vasarą. Darbo rezultatai buvo geri: visos išlaikė nustatytus egzaminus ir gavo kreditus.

Be seselių studijavo ir keletas civilių studentų. Ir jie uoliai dirbo, gavo kreditus ir perkėlė juos į universitetus, kur jie studijuoja kitus dalykus. Vieni įgijo kreditus kolegijos studijoms (Ungraduate), kiti aukštesnėms studijoms (Graduate).

Institute dėstė 4 nuolatiniai lektoriai: Prof. A. Salys, Prof. J. Brazaitis, Prof. A. Vasys ir lekt. S. Barzdukas: Atskiroms paskaitoms kviečia keliolika svečių lektorių.

ATKELTA IŠ 4 PSL.
kun. Dr. Starkaus gana gera Lietuvių kalbos Gramatika.

Tačiau karo metu lituanistinis švietimas ne-ji lituanistika besirūpinę vienuolių vada....

Pradėjus plaukti į JAV-bes tremtiniais, senasis lituanistinis švietimas jau buvo kiek suteko aktualumo, ypač, kad buvo mirę aktivingie, skubę apmirti.

— *Ar atvykus tremtiniais iš Vokietijos lituanistinio švietimo reikalai pagėrėjo?*

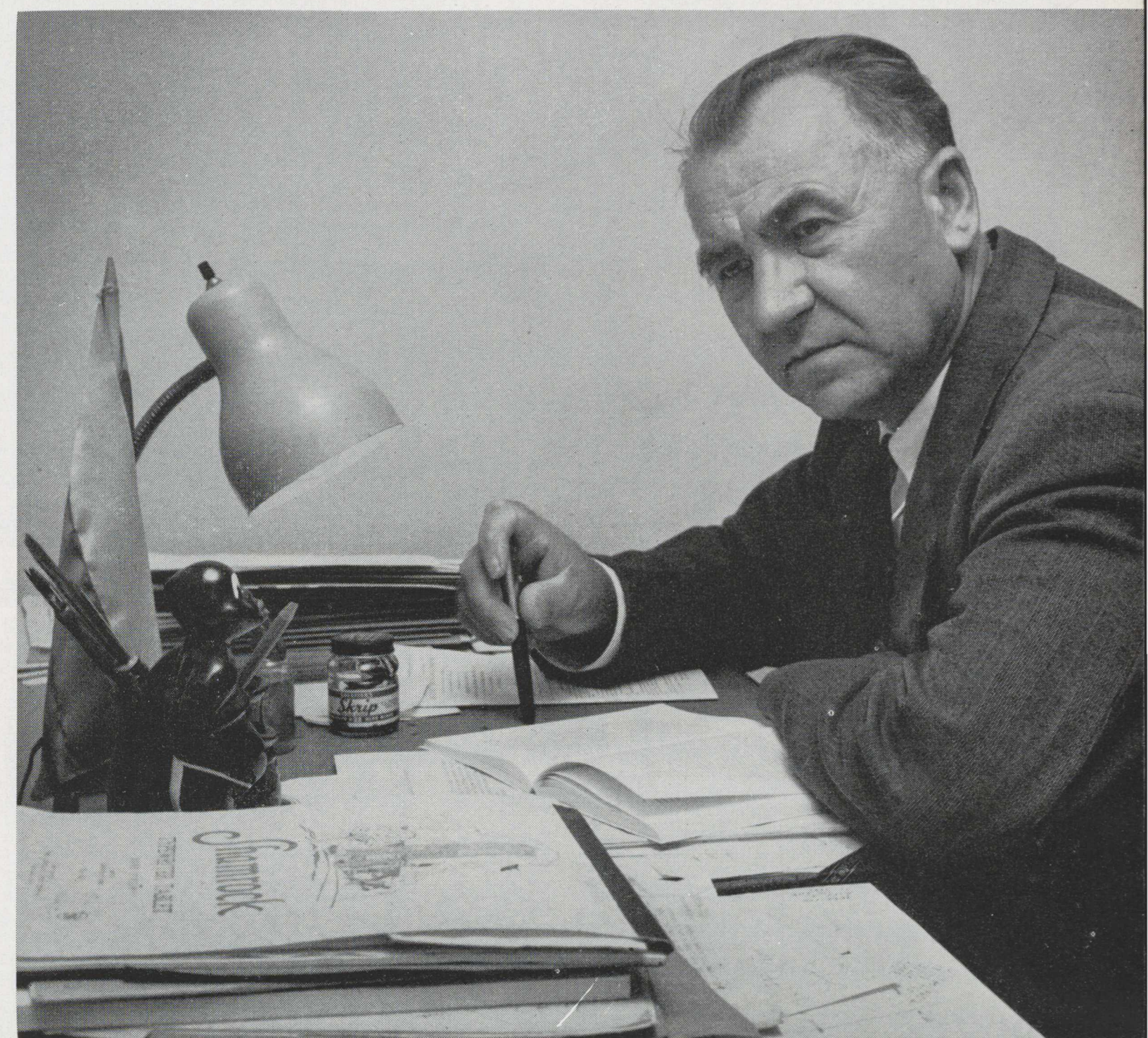
— Tremtiniais atvykus, vėl pradėta po truputį gražinti į lietuviškų parapijų mokyklas lietuvių kalba (Chicago, Waterbury Cleveland ir kt.). Be to, ėmė steigtis šeštadieninės lituanistikos mokyklos. Jų skaičius vis dar didėja.

— *Kiek dabar yra tokių šeštadieninių mokyklų?*

— Dabar lituanistika dėstoma: pradžios mokyklų programa — 27-se, aukštesniųjų mokyklų — 11-je (bent su tokiu skaičiumi susiekia Lietuvių Bendruomenės Centro Valdybos narys švietimo reikalams). Apie pusę jų yra šeštadienės, o kita pusė normalios mokyklos su įvestomis lituanistikos pamokomis. Kas iš lituanistikos dėstoma, matyti iš programų.

— *Ar lituanistinės pamokos tėra tik pradžios mokyklose?*

— Lituanistinės pamokos aukštesnėse amerikėse mokyklose, kiek man žinoma, nedėstomos. Tokių mokyklų, kurios, sakytume, dirba pagal visą amerikėnę mokyklų santvarką, kaip Maria High School, Chicagoje, Šv. Pranciškaus Aukštesnioji mokykla Kennebunk Porte, Tėvų Marijonų Aukšt. Mokykla Marianapoly ir eilė pradžios mokyklų, vis daugėja. Mūsų noras, kad visos lietuviškųjų parapijų ir lietuviškųjų institucijų laikomos mokyklos pasuktų šia linkme. Pereitais metais centrinė švietimo Taryba, posėdžiaudama Pittsburgu, šita linkme ne tik pasidžiaugė, bet priėmė ir atitinkamą šiuo klausimu rezoliuciją.

IGNAS MALĖNAS, išžymus švietėjas ir visuomenininkas, V. u-te Kaune dėstęs pedagogiką, šiuo metu gyvena Clevelande ir yra L. B-nės vald. narys švietimo reikalams. **IGNAS MALĖNAS**, Cleveland, Ohio, a very prominent educator and author of a number of text books for

Lituanian schools. He is a member of the central organs of the Lithuanian American Community of the U.S., in charge of schools of Lituanistics in this country. Read an interview with I. Malėnas on this page.

Photo V. Valaitis

— *Bet aukštesiose amerikėčių mokyklose kai kur yra lietuvių kalbos ir literatūros pamokų?*

— Lituanistikos arba lietuvių kalbos ir literatūros pamokų yra Anhurst'o kolegijoje, kur mokosi nemažai lietuvių, gyvenančių pas Putnamo seseles. Už lituanistiką gaunami ir taškai (kreditai) kaip už privalomą mokslo dalyką. Skyriaus vedėjas dr. V. Cukuras, Kolumbijos un-te lituanistiką dėsto dr. A. Šešplaukis. Vasaros lituanistikos platus kursas buvo suorganizuotas Fordhamo universitete, vadovaujant prof. A. Vasiui. Philadelphia u-te lit. dėsto Dr. A. Salys. Ten sudentai galėjo imti net lituanistikos tezes. Žodžiu, lituanistika gyvena, ne tik kasdienybėje, ji nebe naujiena nė mokslo pasaulyje. Ir tai, ne kaip studijų, miręs objektas, bet kaip gyvas šaltinis.

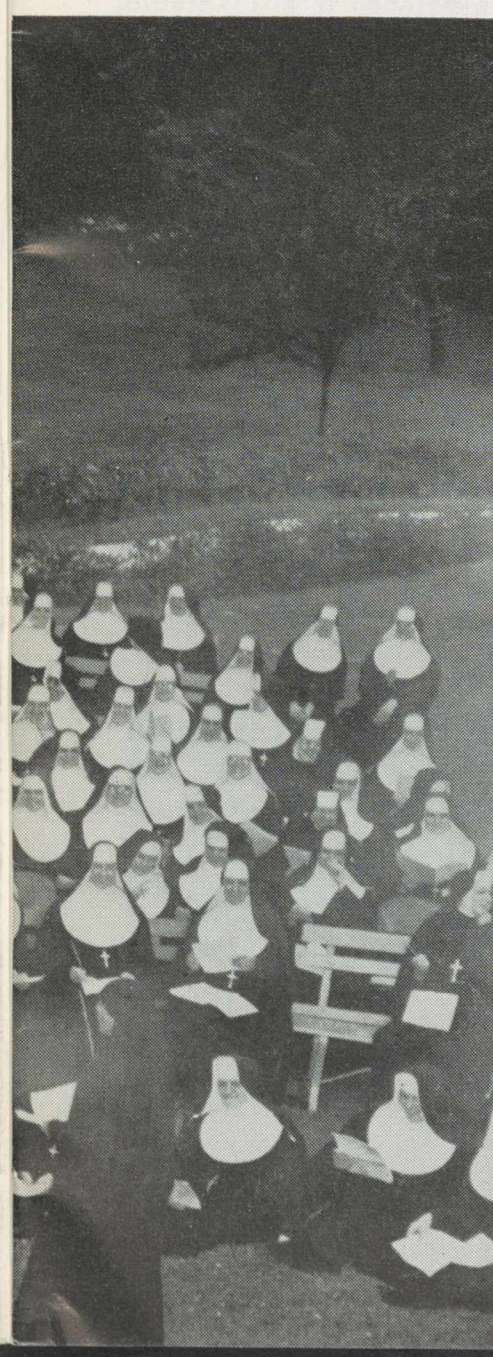
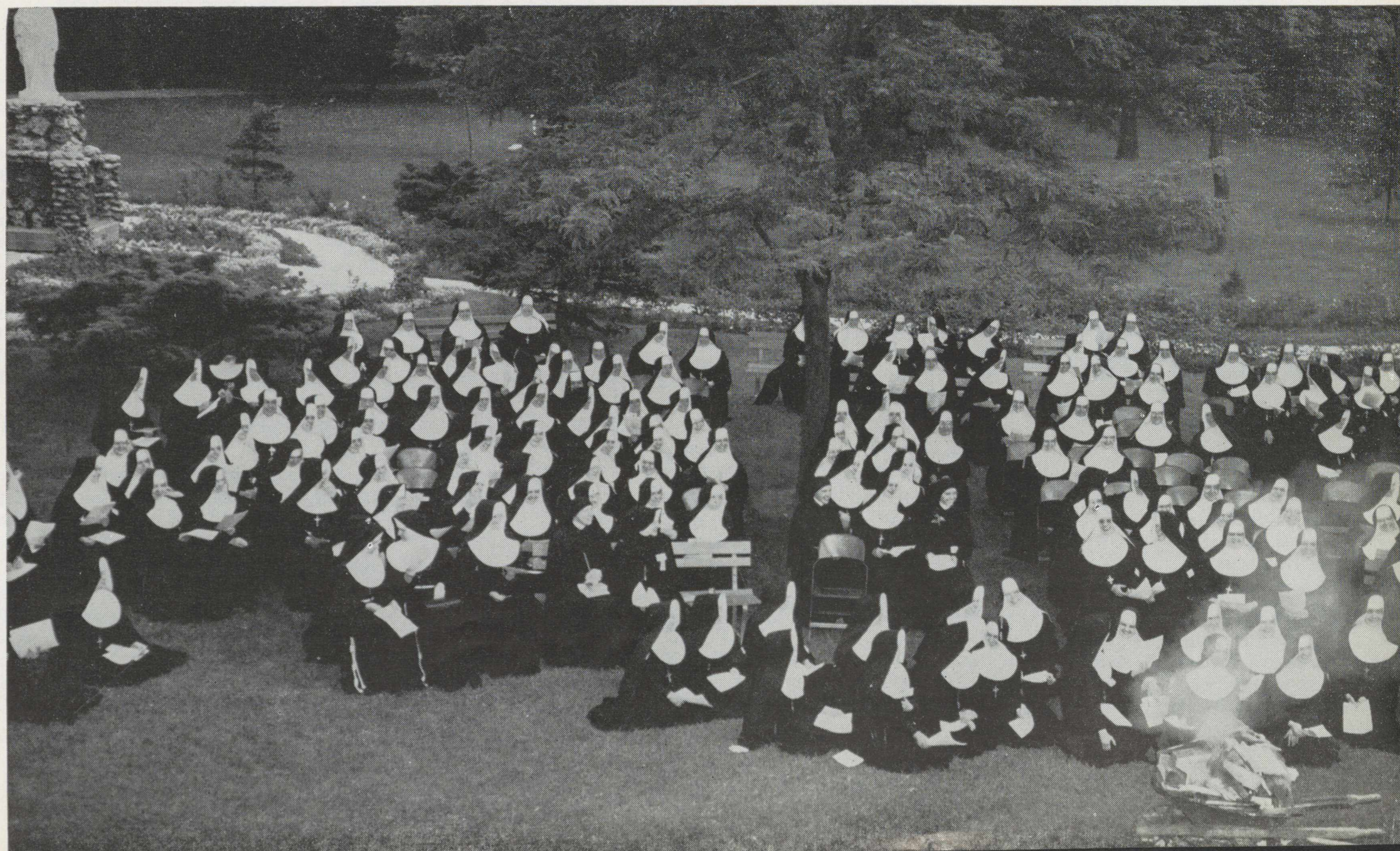
— *Ką galėtumėte apskritai pasakyti apie lituanistinį švietimą?*

— Jis gyvas. Ir nemiršta, kaip kas gal norėtų. Antai, A. Rūgytės vedama šeštadieninė lituanistikos Aukštesniąją Mokyklą Chicagoje lanko per 260 mokinių. O ten dar yra kita mokykla, kurią veda kun. P. Dambrauskas, ir trečia, kurią veda p. Vidmantas. Viso šiuo metu lituanistikos mokosi apie 8.000 lietuviško jaunimo.

Be to, Chicagoje jau atidaryti T. T. Jėzuitų naujai pastatytas Jaunimo centras, kuriame koncentruosis visas lietuviškas vietos jaunimas. Netenka bekalbėti apie tokiuos veikian-jaunimo "centrus", kaip vasaros stovyklos, kurios yra tikrai reikšmingos lituanistinės mokyklos — ALRKFederacijos stovykla, skautų, Pranciškonų, Saleziečių, Nekalto Prasidėjimo Seserų Sodyboje, Marijonų Marianapolyje.

— *Ar lituanistinės šeštadieninės mokyklos veikia kiekviena pagal savo vedėjų išmanymą, ar yra kokios gairės, kurios privalomos visiems lituanistinio švietimo vadovams?*

— Ką tik išleistos pradžios mokyklai ir aukštesniajai mokyklai lituanistikos programos. Jos pritaikytos vietos ir laiko sąlygom. Jos daug pagelbės dirbantiems lituanistinio švietimo darbu. Blietka linkėti, kad tėvai nepasidarytų tam darbui abejingi, kad mokytojai nepavargtų, kad visa lietuviškoji bendruomenė būtų gyvas organizmas, kad vėžys neįsimestų nė į vieną jos sąnarį. Tada augs sveikas ir visas jaunasis lietuviškas jaunimas.

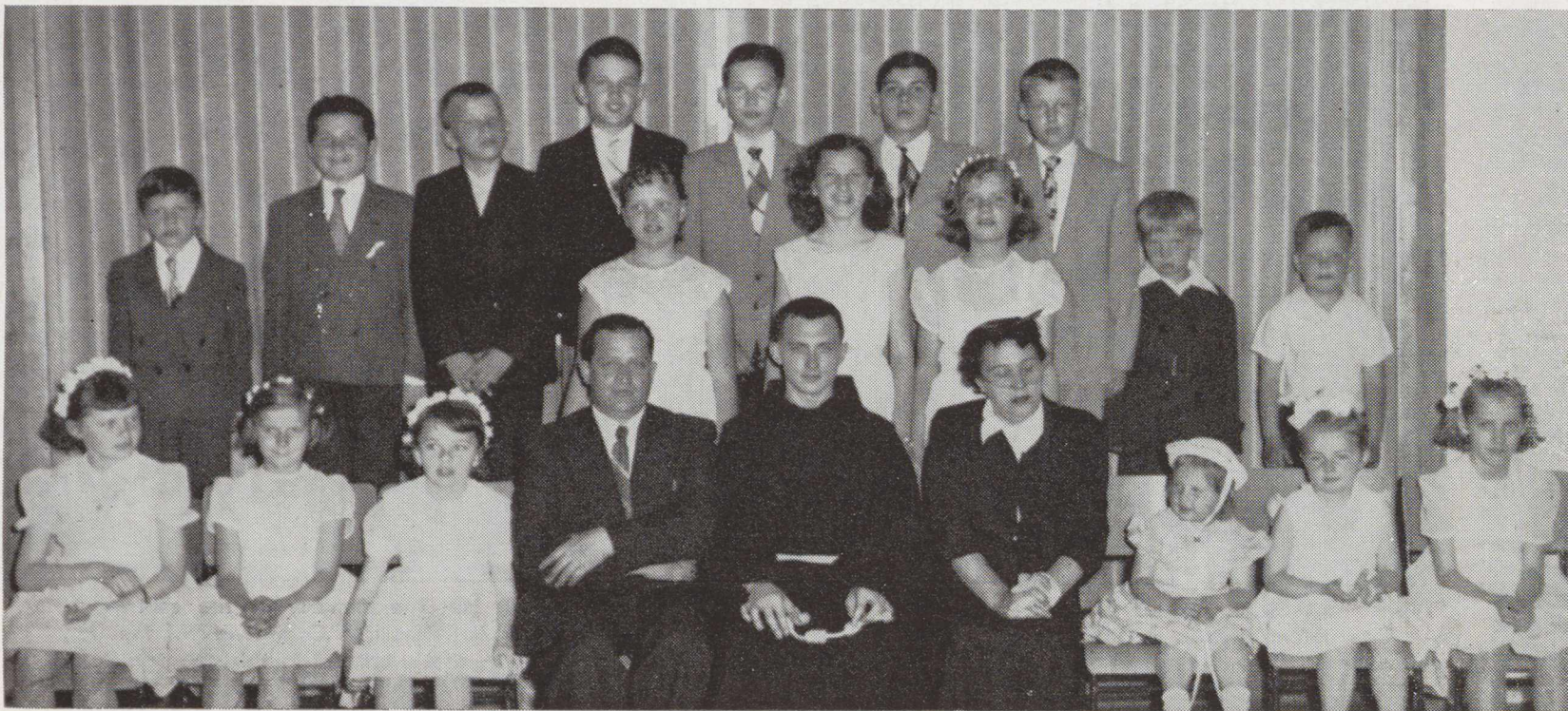

PLAYING BALL
AGAINST
SCHOOL OR CHURCH
IS PROHIBITED

BROOKLYNO šeštadieninės Lituaniškos mokyklos mokytojai ir mokiniai 1956/7 mokslo metų baigiant.
STUDENTS AND TEACHERS of the Lituaniškos school in Brooklyn, N. Y.

Foto V. Maželis

ST. CATHERINES, Ont., Canada, šešt. lituaniškos mokyklos mokiniai su mokytojais š. mokslo metams pasibaigus. Vidury sėdi Jonas Grigas, tėvų komiteto išd., Tėvas Liudvikas Vėželis, OFM,

ir mokytoja P. Racevičienė.
STUDENTS AND TEACHERS of the Lituaniškos school in St. Catherines, Ont., Canada.

BALTIMORĖS šeštadieninė Lituaniškos mokykla šį pavasarį. Iš kairės į dešinę: III eil. sėdi mokytojai A. Lažaitis, K. Dulys, vuvės ved., E. Bogutienė, mokykl vedėjas K. Pažemėnas, S. Medelienė, O. Galinienė, K. Bradūnienė ir ALB Baltimorės apyl.

atstovas C. Surdokas. Už mokytojų IV-to kurso abiturientai: J. Boguta, A. Svolotytė, B. Bogutaitė, I. Radauskaitė ir K: Česonis. Tai yra II-ji mokyklos laida. Mokyklos kursas — 8 metai.
STUDENTS AND TEACHERS of the Lit. school in Baltimore.

Lituaniškos mokyklos

Atkelta iš 3 psl.

teikia grubaus malonumo, rūdimis užneša lietuviuko sielą. Reikia didelio atsidėjimo ir apdairumo, kad savame lizde neišaugintų gegužiuko ar bent svetimomis plunksnomis besikaisančio paukštelio. Čia negana viešai karštas patriotines kalbas kalbėti ir politiką varyti. Turime liūdny pavyzdžių, kur didelių visuomenininkų, publicistų ir net pedagogų vaikai jau tarp savęs kalbasi svetima kalba. Be per didelio energijos nukreipimo į veiklą suaugusiųjų tarpe, dažnai kaltas ir pataikavimas vaikų įgeidžiams — televizija, komikai, kinas yra duona visų dienų, o paskaityti lietuviška knygelė vaikui pasidaro "per nuobodu". Tėvų pavyzdžiai irgi padaro įtakos: jei tėvas motina automobilį labiau brangina už lietuviškus degamus reikalus, jeigu dolerį taip užgniaužęs saujo, kad tas "nemažytų saulės, nei mėnesio", kad tik nereiktų išleisti vaiko lietuviškam laikraščiui, tai žinoma iš vaiko susilauksime šiaudinio lietuviuko.

Ačiū Dievui, daugelis tėvų visa širdimi stengiasi vaikus auginti lietuvius, kur reikia pavartodami ir tėvišką ranką. Antai, pasiteiravau vieną giminaitį, ar dukterys lanko lituaniškos mokyklą. Jis atrašė: "Vyresnioji jau baigė. O mažesnioji tebeeina. Iš pradžių spyrėsi ir ejo tik bijodama diržo. Dabar priprato ir pamėgo. Matyt, naujas mokytojas geriau moka vaikus patraukti."

O kitoj šeimoj — tėvas dėl savo darbo nuolat nenamie; motina, labai "mylėdama silpną vaiką", nepajėgė įstatyti į lit. mokyklą, ir jis jau dabar sunkiai beapverčia liežuvį lietuviškai.

Daugumas tėvų stropiai žiūri, kad vaikai uoliai lankytų lietuvišką mokyklą, gerai parengtų pamokas, duosniai deda mokyklai išlaikyti mokesčiai. Ypač daug padaro tėvų komitetai. Jų rengiamos Kalėdų eglutės, vakarienės ir kitos pramogos ne tik sutelkia lėšų, bet ir suburia apie šią mokyklą daug draugų.

5. Mokytojai. Svarbiausias mokyklinio darbo variklis yra jos vedėjas. Nebūtinai jis turi būti lituanis, bet svarbu geras pedagogas, mylės jaunimą ir savo žodžiu tikis idealistas. Jis turi ne tik imponuoti mokiniams savo asmenybe, bet ir gebėti derinti jautrius mokytojų kolektyvo, tėvų komiteto ir klebono — mokyklos šeimininko — interesus. Daugumas mokytojų tebėra mokslus ėję Lietuvoje. Lituaništų, deja, nepakanka (ne visi dedasi į šį darbą; maža dalis dar kartais apkraunama kitokiu lituaništinu ar šiaip kultūrinu darbu, ir dėlto negali dirbti mokykloje; visuomenė čia turėtų nekludyti jiems eiti tiesiogines pareigas — dirbti mokykloje).

Trūkstant lituanistų šaukiamasi kitų humanitarų ir greičiau specialybų žmonių, kurie mielai ir dažnai vykusiai dirba mokykloje. Žinoma, nebejaunas amžius, iškęsti vargai ir sunkus fizinis darbas duonai užsidirbti mokytoją padarė nebe tiek pajėgų, kaip Lietuvoje dirbant ar pagaliau Vokietijos tremtyje. Ir jų skaičius vis mažta. Džiugu, kad į mokytojus ateina jau čia mokslus baigusiu. Su atsidėjimu jie visi dirba šį darbą, kuriam reikšmingumu gali prilygti tik tie-

BOSTONO ŠEŠT. LITUANISTIKOS MOKYKLOJE paskutinę mokslo metų dieną dalinami pažymėjimai ir dovanos už gerą mokykumą. Mokinius pavadėmis šaukia mokyklos vedėjas J. Vaičiūtis, dovanas įteikia mokyt. E. Vasyliūnienė. Foto D. Čibas
STUDENTS OF THE LITUANISTICS SCHOOL of Boston, Mass., receive certificates and presents on the last school day before summer vacation.

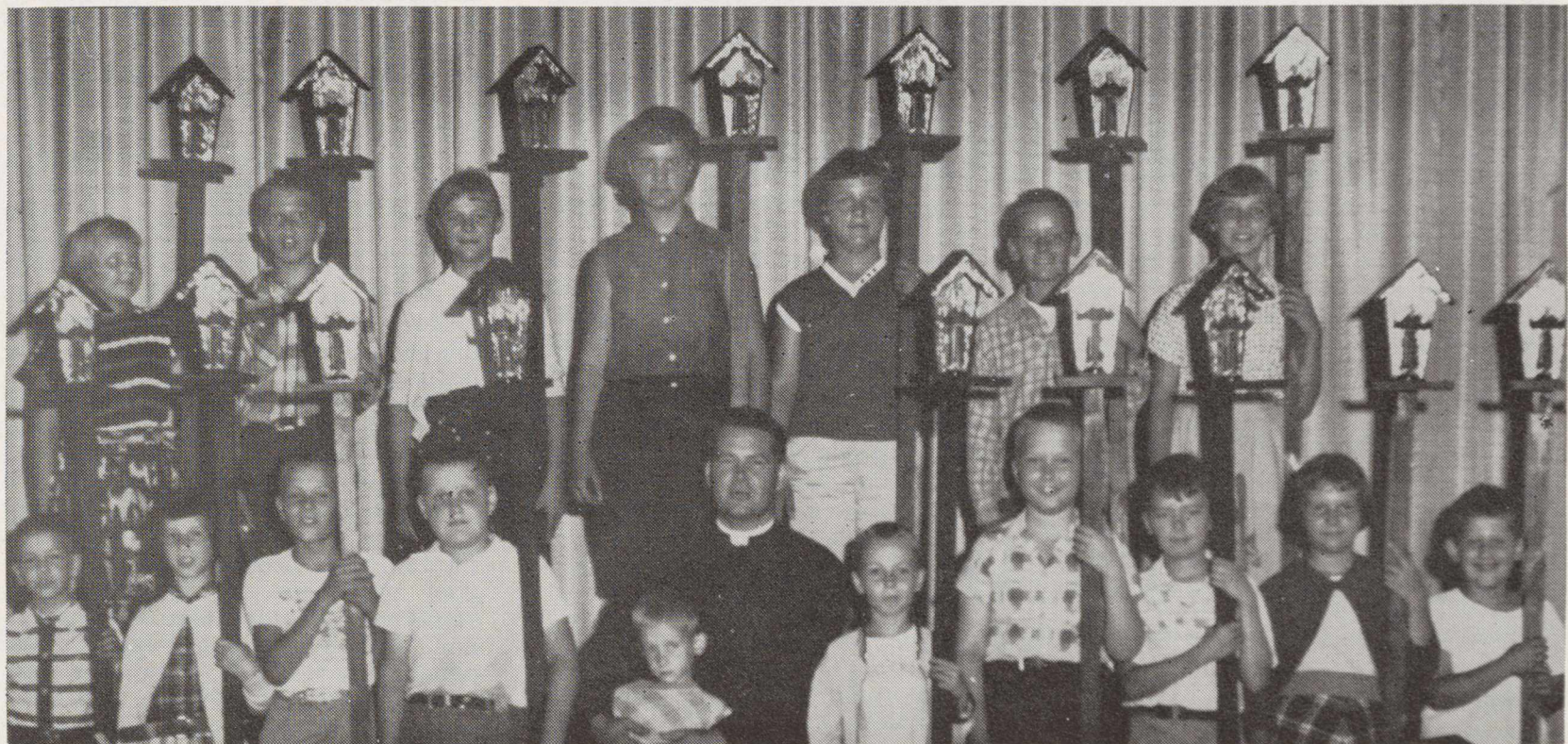
BOSTONO LITUANISTINĖS MOKYKLOS mokslo metų baigimo proga surengtą mokinių darbo parodą (geografijos ir tėvynės pažinimo pamokoms, ved. V. Kulbokienė) parodą apžiūri tėvai ir liet. bendruomenės atstovai. Foto D. Čibas
AT AN EXHIBIT OF WORKS OF STUDENTS of Boston Litanistics scool.

sioginis Lietuvos laisvinimo darbas.

6. Mokiniai. Lituanistinės mokyklos tikslas — mokinį ne tik išmokyti lietuvių kalbos ar istorijos, bet svarbiausia — perteikti visą mūsų kultūrą, papročius ir suugdyti su mūsų tautos reikalais ir rūpesčiais. Tik tuomet lietuvių kalbos žinios nepaliks tuščias kevalas, po kuriuo slepiasi jei ne vidinis nutautėjimas, tai bent tautinis nesąmoningumas, nepasiruošimas siekti lietuvių tautos idealų. Šią mokyklą išėję mokiniai (bent ligi šiol toks jų daugumas) palieka sąmoningi ir aktyvūs lietuviai; studijuodami jie telkiasi į lietuvių būrelius, mūsų tautos vardą populiarina tarp kitataučių, suranda mums draugų ir darosi vyresniosios kartos veikėjų įpėdiniai. Jie jau padeda veikti jaunųjų moksleivių organizacijoms. Pagaliau ir pači lituanistinė mokykla iš jų tarpo jau susilaukia mokytojų. O tie, kurie savo laiku šios mokyklos nelankė, daugiausia jau kalba nebelietuviškai. O užkalbinti, taip baisiai ima velti lietuvių kalbą, kad net kocktu! Nebetekę tautinės sąmonės, jie ir šiaip patapę tuščiais, sekliais žmonėmis užsidarę pinigų ir malonumų gaudymo rate.

Tad kiekvieno iš mūsų rimta pareiga savo autoritetu, darbu ir pinigų stengtis šią mokyklą išlaikyti ir stiprinti.

ATHOLO šv. Pranciškaus liet. par. kun. Albino Jankausko suorganizuota vasaros mokyklėlė. Čia lietuviukai mokėsi lietuviškų giesmių, maldų žaidė lietuviškus žaidimus ir dirbo darbelius. Nuotraukoje visi laiko savo darbo koplytėles su šv. Pranciškaus statula.
A GROUP of pupils of Lith. summer classes in Athol, Mass.

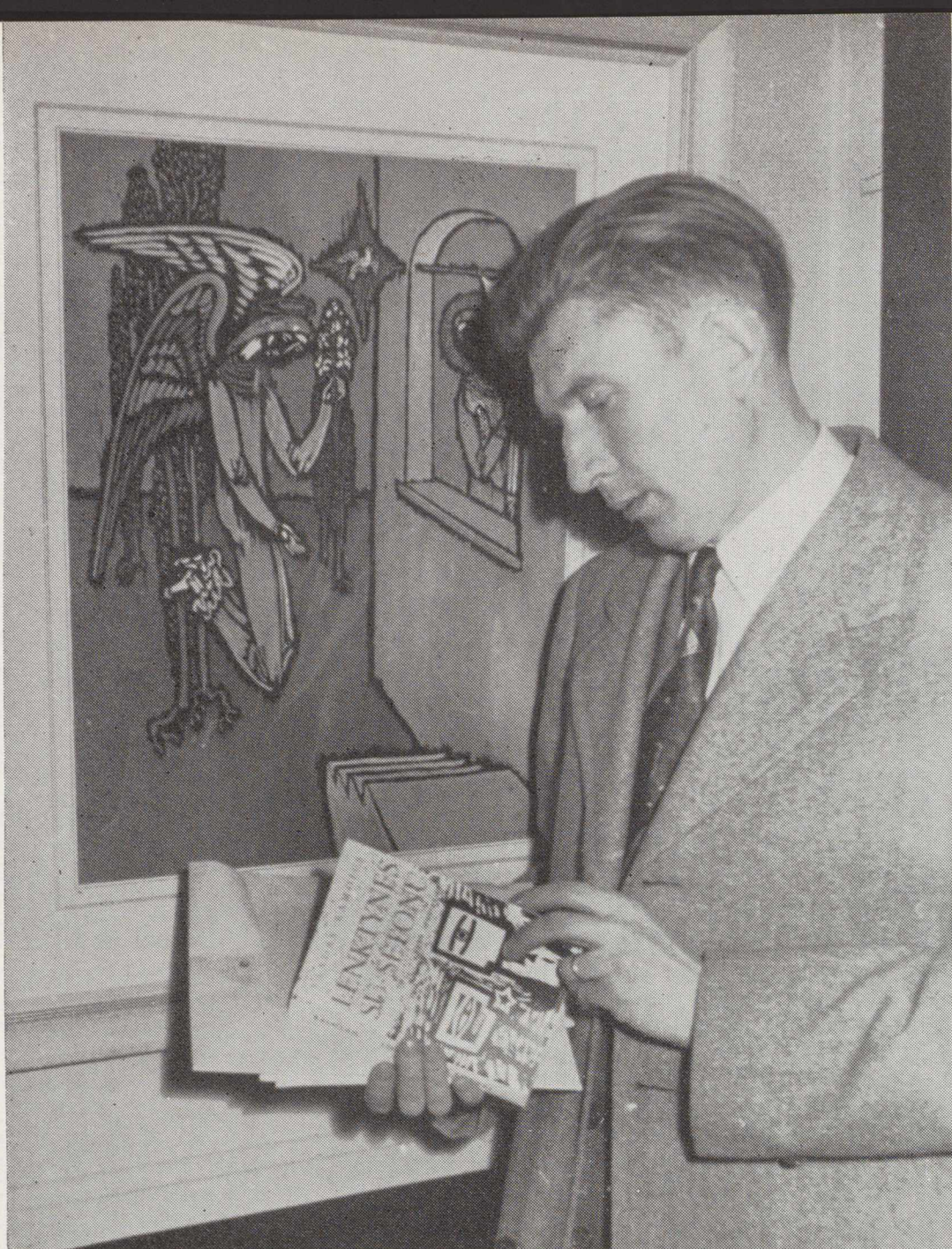

NIAGARA FALLS, Ontario, liet. šešt. lituan. mokyklos mokytojai ir dalis mokinių Iš k. į d.: mokykl. ved. P. Balsas, pagalbininkė V. Siurblienė ir KL B-nės Wellando Apyl. pirm. St. Ulbinas. Mokyklai patalpos gautos anglų kat. St. Patriko mokykloje.
A GROUP of students of the NIAGARA FALLS, Ont., Canada, school of Litanistics with teachers. James Studio photo

PHILADELPHIJOS šešt. Liet. Mokyklos mokiniai su mokytojais ir tėvų komitetu praėjusių mokslo metų baigimo proga. Iš k. į d.: V. Šuopys, J. Gvazdinskas, mokykl. ved: B. Gasparonienė, prel. J. Valančiūnas, mokyklos globėjas, mokyt. V. Muraška, tėvų kom. pirm. J. Skladaitis, mok. A. Šileikis.
STUDENTS of the PHILADELPHIA, Pa., school of Litanistics with their teachers and members of the parents committee.

VLADAS RAMOJUS (BŪTĒNAS), rašytojas, Chicago, Illinois.
VLADAS RAMOJUS (BŪTĒNAS), author, Chicago, Illinois.

Vladas Ramojus skaitytojui žinomas iš dažnų periodikoje pasirodančių literatūriškai stilingų apybraižų. Prieš keletą metų jis yra išleidęs karo temomis nepretenzingą eilių rinkinį "Nuėję tolumos". Prieš porą metų išleistoje karo nuotykių knygoje "Lenktynės su šėtonu" Ramojus aprašė vieno lietuvių kovos dalinio kelią nuo pirmųjų partizaninių kautynių Aukštaitijos laukuose iki pasidavimo į anglų nelaisvę Danijoje. Aprašytas tragiškas kelias yra tapatingas keliui daugelio lietuvių karių, kuriems likimas uždėjo sunkų ir išniekintą karo belaisvio kryžių vien dėl to, kad jie, gelbėdamiesi nuo bolševikų, turėjo paklusti nacių prievartai ir stoti į jų kariuomenės pagalbinis dalinius. Tie vyrai buvo tikros dviejų diktatorių kruvinių grumtynių aukos.

Rašomoji nauja knyga "Vyrai be kryžių" yra pirmosios tęsinys ir čia aprašoma lietuvių karių išgyvenimai karo nelaisvėje, Eiderstadto pusiasalyje, šiaurės Vokietijoje. Šios pokario nuotykių knygos apuose dvelkia nebe frontų ugnis ir kulų pavojus gyvybei, bet juodos vargo, alkio ir nevilties dienos, didžiausias nusivylimas Vakarų sąjunge ir į pabaltiečius ištiestos bolševikų rankos. Aprašomos scenos, kaip žūsta nenorintieji sovietijon grįžti vlasoviečiai, kaip palūžta kai kurie lietuviai belaisviai, iškankinti alkio ir žiaurios į namus grįžimo prievartos, kaip vyrai sunkiai skinasi kelius į laisvę, pabėgdami pro anglų sargybas. Veikalas parašytas su dideliu įsijautimu ir literatūriniu stilium.

FLENSBURGO AKVARELĖJE

VLADAS RAMOJUS, Chicago, Illinois

Didelis* Flensburgo miestas prisiglaudęs pačiame Vokietijos-Danijos pasienyje. Iš rytų pusės Flensburgą pasiekia Baltijos jūros fiordas, giliai įsibrovęs į žemyną, kurio krantais kadaise vaikščiodavo vokiečių poetas Henrich Heine, žaviuosius pakrančių vaizdus ir visą "šiaurės jūrą" apdainavęs savo kūryboje.

Prie fiordo esančioje Glueksburgo pilyje, kaip žinia, galutinai kapituliavo vakarų sąjungininkams Hitlerio įpėdinis vokiečių admiralas Doenitz.

Ilgas belaisvių kolonas, iš Danijos Vokietijon atvartas, anglai suka iš didžiojo Flensburgo kelio, ir

* Ištrauka iš rašomos knygos "Vyrai be kryžių", kuri yra knygos "Lenktynės su šėtonu" tęsinys. Šioje "Flensburgo akvarelėje" vaizduojama belaisvių akimirka, kai juos anglai varo į tolimąjį Danijos pakampį — Eiderstadto pusiasalį.

mes visi turim pasiduoti jų valiai.

Taip norėtusi nors kartą pamatyti vakarų Vokietijos miestą ir žmones, iškentusius sunkias ir baisias karo dienas ir grįžtančius ramian gyveniman, pokarinės dienosna. Mes neįsivaizduojam, kaip atrodo amerikiečių aviacijos sugriauti miestai vakaruose, kokie vietinių žmonių veidai, išlindus iš pelenų ir užgriautų slėptuvių.

Visą laiką buvom rytuose, bolševikų karo ugnyje ir spiaudydavom į jų lėktuvus, kai jie sukiodavosi virš mūsų. Praeidami matēm Karaliaučiaus griuvėsius pačiame viduržiemyje. Baltas šerkšnas dengė gūdžius griuvėsius ir jokia gyva dvasia tenai nesiskardeno. Ištisi kvartalai, ištisos gatvės tyvuliavo, kaip mirusi žemė, kaip didelis didelis kapinynas. Ten virš tų kvartalų kadaise sukiojosi amerikiečių lėktuvai, šimtus kilometrų iš tolimųjų vakarų atlėkę. Ir po jų

sparnais, po jų šešėliais liko tik didelis ir gūdus kapinynas...

— Štai kas karą laimės, tikrai laimės! — vylėmės tada, žygiuodami mirusiais kvartalais.

Mūsų viltys ir svajonės išsipildė. Karą laimėjo vakarai, ta pačia garbe apdovanoję ir baisiuosius rytus. Mes likome belaisviais. Ne tik savo žemę rytuose, bet ir laisvę demokratiniuose vakaruose praradę.

Šiandien vyrai vėl pilni planų ir slaptų vilčių.

Pašonėje Flensburgo miestas. Sako, kad per visą karo laiką ten jokia bomba nenukrito ir miršis nesisvaistė. Miestas išlikęs visiškai sveikas. Iš kažkur atėjo gandų, kad Flensburgo mieste esą nemažai lietuvių pabėgėlių, kad ten esanti įsteigta net lietuvių pabėgėlių stovykla.

žinia viliojanti ir gundanti rizikuoti. Belaisvių kolonų beveik niekas nesaugo. Buvę viršininkai ramiausiai veda savo dalinius. Kur nekur retkarčiais koks anglas kareivis pasisuka. Tai ir visa sargyba. Kiekvienu momentu gali atsistoti į griovį ir pasilikti. Jei prisikabins koks vokiečių karininkas, pasiūlyti jam į snukį. Jei dar neatstos, bėgsi, kiek kojos neša. Jis beginklis, šauti nebeturi kuo, ir niekas jo nebebijo.

Alles verloren, alles fertig, gehen nach Hause...

Vokiečiai, kaip avinai, žygiuoja galvas nuleidę ir, turbūt, nei vienas negalvoja apie pabėgimą. Bijo. Čia jų žemė ir jų tvarka. Iš seno žino, kad, pabėgus, pagaus kokio miestelio policininkas, pristatys karo žandarmerijai, ir tada po galvos, vyruti. Sunku vokiečiams įsivaizduoti, kad dabar pokario metas, kad kiči įstatymai jų krašte, kad pistoletas, turbūt, nebesišvaisto ten...

Bičiulis Antanas jau kalbina mane:

— Baisūs gandai apie mūsų atidavimą bolševikams nesiliauja. Maunam į Flensburgą, gana tos kareiviškos duonos ir prakaito!

Mano vidujinis balsas kitus kelius nurodo. Žygiuoti su visais, dalintis bendru likimu, nesiskirti. Pasidaviau likimo valiai karo dienomis, ėjau su visais, nesiskyriau ir taip laimingai gyvi atėjom iki paskutinės karo dienos. O ir karo beviltiškomis dienomis buvo daug pagundų skirtis nuo kičių ir nešdintis ten, kur protas veda, kur saugiau tuo tarpu. Taip darė vyrai sunkiomis ir beviltiškomis apsupimo dienomis Ryprūsiose, kiti panašiai pasielgė ir apsuptam Danzige. Bet kai pavasarį į Daniją iš verdančio Ryprusių katilo prasmuko dar vienas kitas lietuvis, pasigirdo baisių žinių apie tuos, kurie atsiskyrė nuo kuopos branduolio. Vienas viršila Karaliaučiuje neteko abiejų kojų, kitus gyvus bolševikai paėmė, trėti patys nusišovė neviltyje. O paliktoji kuopa ėjo mirties keliais, veržėsi pro ugnį, rizikavo ir pasiekė vakarus. Tiesa, gal anglai gražins juos bolševikams kaip karo nusikaltėlius, kaip buvusius pavojingus priešus? Gal?..

Ir sakau Antanui:

— Dar bus progų pabėgti, kai matysim, jog padėtis tikrai baisi ir bolševikai kėsinsis į mus.

Žemiau Flensburgo žygio kryptis pasikeičia. Visą ilgą belaisvių koloną anglai pasuka tiesiai į vakarus, Husumo ir šiaurės jūros link.

Veidai pašviesėja — kelias į vakarus iš seno nebaisus ir nepavojingas.

žinom, kad kuopos sudėtyje kelių vyrų jau nebėra. Dingo iš rikiuotės ir, turbūt, pasuks Flensburgo link? Jei sužinos kada, kur mus nugrūdo, gal praneš, gal duos žinią, kokią duoną ten rado, kokias sąlygas? Pasitikim jais, nes tai vargo broliai, tuos pačius mirties kelius perėję, dalintis duona, vil timi ir žinia, kaip maldą įsisąmoninę. Gal suras jie ten kokių aukštesnių žmonių, gal bus lietuvių komitetas ar kas, gal praneš apie mus nežinomuosius, gal gelbės mus kas, gal anglai patikės tada, kad mes esam ne priešai, bet nekaltos praūžusio karo aukos...

Pralenkiam buvusį vokiečių karo aerodromą. Didelio lauko aerodromo būta. Pakrūmėse užmaskuoti tebestovi vokiečių karo lėktuvai. Vokiški kryžiai šonuose ir sparnų galuose. Tie patys kryžiai, kurie 1941 m. birželio 22 d. rytą sublizgėjo Lietuvos padangėje ir pranešė lauktąją žinią, kad karas prieš sovietus prasidėjo. Dabar štai sovietai vėl Nemuno šalyje, o vokiški lėktuvai be benzino, palieję, kaip ligonys, stovi nuošaliame lauko aerodrome.

Aerodromas didžiulis, ir beedami pamatom, kad daugumas lėktuvų amerikiečių aviacijos subombarduoti žemėje ir, turbūt, niekada nebepakils į mėlyną erdvę, į rytus?..

Aerodrome nemažai anglų kariuomenės. Lyg tyčia, mūsų akyse anglai pilia benzina ant vokiškųjų lėktuvų, ir ugnis ima siausti po lėktuvų griaučius.

Dega lėktuvai, dega ginklai. O mes tikimės ir viliamės, kad, va, tuoj prasidės karas prieš baisiuosius rytus, kad anglai ir amerikiečiai kils sunaikinti komunizmo.

Ugnis siaučia aerodrome, anglai šūkauja iš džiaugsmo, matydami, kaip vokiškasis karo grobis dega, o mes tolstam į vakarus, šiaurės jūros link.

Pavasaris ir vokiečių viensėdžiai plaukia pro šalį, ir mes vėl dairo mės anglo kareivio numestos nuorūkos...

Pusiaukelėje tarp Flensburgo ir Husumo Schlesvig-Holstein erdvėje dar viena anglų kontrolė. Vėl tikrina, vėl ieško užsilikusių ar paslėptų ginklų. Matyt, nemaža dalinių praeina pro čia kapituliavusių jau Vokietijoje. Todėl jiems dar pirmoji kontrolė čia.

Prie meksfaltuoto plento, žiūrim, didžiulės stirtos vokiškų ginklų sumestos: šautuvai paprasti ir automatiniai, lengvieji ir sunkieji kulkosvydžiai, ir net minosvydžiai. Didelės krūvos tų ginklų spokso. Kitos krūvos jau spėtos padegti, ugnis jas naikina, kitur tik likę gelžgaliai pelenuose tyso.

Mes dar vis tikim, kad bus vakarų karas prieš bolševizmą, didelis ir baisus karas. Mūsų tautos nelaimė ir mūsų tragiškas likimas gimdo tas viltis, nors ginklai dega, nors nugalėtojai linksminasi ir džiaugiasi...

Atsiųsta paminėti

Stasė Prapuolenytė, **Mieli žodžiai**. Lyrika. 96 psl. Išleido Venta, Vokietijoje. Viršelio aplankas dail. T. Valiaus. Kaina \$2.

J. Narūnė, **Gintarėlė**. Legenda. Spalvotais piešiniais iliustravo dail. V. Stančkaitė. 24 psl., didelio formato. Išleista Kolumbijoje lietuvių ir ispanų kalbomis. Platina J. Karvelis, Chicago, Ill.

Negausioje mūsų jaunimo literatūroje šis gausiai ir spalvingai iliustruotas leidinys užima vieną pirmųjų vietų. Tekstas parašytas gražia literatūrine kalba, iliustracijos pasigėrėtinos ir daro lietuvišką nuotaiką.

STASĖ PRAPUOLENYTĖ

UŽBAIGTA SIMFONIJA

I. Pirmas Sniegas

ANT mano kaklo pabirę pirmutinės snaigės
Švytruoja gintaru,
Ant mano rankos nukritusi pirmoji snaigė
Sublizgo deimantu.
Išpuošė plačią žemę snaigės,
Apklojo gūburius, ravus;
Lengvutės, baltos snaigės
Paslėpė kelius...

II. Ariadnės siūlas

Aš įvedžiau tave į šitą baltą žemę,
Įdaviau tau šilkinį Ariadnės siūlą,
Kad rastumei, ateitumei ir viešpatautum.
Nuo tol pakito sezonai.
Žemė, naktinį apdarą numetusi,
Iš miego kyla.
Tu tebestovi prie vartų,
Rankoje tebelaikai seną grandinę,
Karuselės monotonišką ženklą,
Kuri aplink ratu be paliovos keliauja.

III. Klevas

Antai, klevo kamienu kyla gyvybės sultys,
Apreikšdamos besikartojantį gamtos stebuklą.
Tuoį pumpurus suplėšys gležni lapai
Ir tvirtos, plačios šakos apsidengs žaliom vėduoklėm.
Tavęs nelinksmina švelnučiai žalsvi lapai,
Nesukrėtė tavęs pirmas griaustinio trenksmas
Ir pirmas šilto vėjo pūstelėjimas neprikėlė.
Tau liūdna, kad klevas nesugriš sėklon,
Neišaugins pavargusiam keleiviui pasiremti lazdą.

IV. Sambrėška

Tu nežadėjai man
Vienintelio žemčiūgo,
Be kurio visi pasaulio deimantai
Nežarsto spindulių.
Tu man neatnešei
Joninių naktį paparčio žiedo
Ir Kūčių vakarą neatnešei
Prakartės šieno mano stalui.

★

Aš duosiu tau žibuoklę atminimui;
Lai džiūsta ji tarp lapų,
Lai seka pasaką:
Ir kartą susitiko du svetimi žmonės,
Ir jie keliavo, nežinodami į kur;
Ir vienas jų namo sugrižo atsiminęs:
"Tu neįėjai,
Šituo keliu daugiau nebepraeisiu..."

★

Neneškite man palmių, oleandru,
Žalsvų hortenzijų,
Čia tik dienos, ne amžių, pabaiga...
Gal dar regėsime tekančią saulę...
Gal dar regėsime...

STASĖ PRAPUOLENYTĖ, poetė, redaktorė, Toronto, Ont., Canada.
STASĖ PRAPUOLENYTĖ, poet, editor and English teacher, Toronto, Ont., Canada.

Stasė Prapuolėnytė yra viena iš tų jaunosios kartos mūsų rašytojų, kurie išaugo po II-jo pasaulinio karo, jau nebe Lietuvoje. Aukštuosius mokslus ėjusi ir baigusi Anglijoje (1943 m.), Prapuolėnytė, kaip poetė, augo ir brendo turtingoje anglų poezijos dirvoje. Todėl jos eilėraščiuose labai maža tejauciama Nepriklausomos Lietuvos poezijos įtakos.

Pradėjusi reikštis 1941 m. Škotijos Išeivių Drauge, vėliau kad ir pasiekusi laisvojo pasaulio lietuvių didžiąją spaudą (Draugas, Aidai, L. Dienos, T. Žiburiai), Prapuolėnytė visą laiką pasiliko atokiai nuo tremties rašytojų "gyvenimo", ar grupių kovų. (Atvykusi į Kanadą, paskutiniuosius porą metų kultūringai redagavo laikr. Moterį).

Stasė Prapuolėnytė ieško savito, individualaus poetinio kelio. Jos eilėraščiai daugumoje neturi nei rimų, nei tradicinio posmo. Charakteringa, kad Prapuolėnytė gana šykščiai vartoja stilistines puošmenas, tačiau jos eilėraštis imponuoja poetine visuma.

Čia spausdinami eil. paimti iš kūr. išėjusio iš spaudos rinkinio "Mieli žodžiai".

MIELI ŽODŽIAI

Kalbėki man
Apie gražiausius daiktus žemėje;
Kalbėki valandas, dienas, metus,
Kad nuo tų žodžių
Mano siela skambėtų.

Lyg sidabrinis šydas
Tavo žodžiai mano širdį gaubia,
Ir pro tą šydą visa žemė blizga,
Kaip šarmoti medžiai tėviškės sode
Kalbėtų rytą.

Kalbėki man, kalbėki
Valandas, dienas, metus,
Kad nuo tų žodžių
Mano siela spindėtų,
Kaip sniegas laukuose.

BALTA - RAUDONA

Dažnai mes Lietuvą įsivaizduojame beveik tokią, kokią palikome: senieji emigrantai — skurdžią, tamsią ir caro žandarų nualintą, naujieji ateiviai — nepriklausomybės metais išaugusią, kultūringą, prilygstančią kitoms vakarų Europos tautoms. O kas iš mūsų ar mūsų vaikų nežino Lietuvos istorijos? Kas nebūtų girdėjęs Vasario 16-sios šventės, nepriklausomybės kovų?

Niekam paprastai toks klausimas nė nekyla, nes tai "savaimė žinomas" dalykas. O tačiau kaip mums realusis Lietuvos vaizdas kaskart labiau tolsta nuo tikrovės, taip ir anieks, likusiems Lietuvoje žmonėms, o ypač jaunimui, kaskart labiau ir labiau blanksta tikroji Lietuvos istorija, nes jos vietoje jau keliolika metų kalta kalama komunistų rašėivų sufabrikautos fantazijos, kurios nieko bendra neturi su Lietuvos, o ypač Nepriklausoms Lietuvos istorija.

Čia vienoje skiltyje (raudona) pateikiame skaitytojams keletą ištraukų iš "tarybų" Lietuvos istorijos (iš leidinio "Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika", 1955, Vilnius), iš laikotarpio, kuris prasideda I-ojo pas. karo metu ir eina iki pirmosios bolševikų okupacijos.

Pasiskaitykite šią fanatiškų komunistams parsišėvėlių fantaziją ir sulyginkite, kiek ji panaši į tikrovę, apie kurią pasakoja ištraukos iš laisvojo pasaulio lietuvių spaudos kitoje skiltyje (balta).

Balta, 1

"1918 metų vasario mėn. 16 dieną apie 11tą valandą Lietuvos tarybos nariai susirinko Lietuvos komiteto patalpose Vilniuje, Didžioji g-vė 30. Buvo visi dvidešimt. Dar tik vakar posėdžiavusi Jono Vileišio erdviam bute Taryba pagaliau vienbalsiai sutarė nepriklausomybės akto tekstą, ir dabar jis reikėjo pasirašyti. Visuomet šnekus Petras Klimas bando visus apkrėsti linksma nuotaika; bet jam nevisai sekasi. Susirinkusiųjų nuotaika savotiškai įtempta, ir mezgamos kalbos vis nutrūksta Nutrūksta svarbiausia dėl dviejų priežasčių. Dar neišnyko artimiausioje praeityje tarpusavio vestos 'kovos' dėl akto teksto šešėliai, o iš kitos pusės visus jau vienijo jausmas, kad daromas lemiamas žingsnis, gal svarbiausias iš visų Tarybos iki šiol darytųjų. Pakili rimitis.

Dar tik trys mėnesiai atgal, praėjusių metų gruodžio 11 dieną Obostas (vyriausioji vokiečių karo vadovybė Rytuose), iškvietęs Tarybos narius Kaunan, su prūsišku žiaurumu juos išprievartavo. Išreikalavo iš jų dokumentą raštu, kuriame buvo pasakyta, kad Lietuvos Taryba, skelbdama Lietuvos nepriklausomybę, 'stoja už nepriklausomos Lietuvos amžiną, tvirtą sąjungos ryšį su Vokietijos valstybe...' Taryba vistiek ryžosi pasižadėti, ir tas turėjo būti kaina, kad vokiečiai pripažintų kad ir tokią nepriklausomą Lietuvą..."

"Dabar tas nepriklausomybės akto tekstas, gražiai dideliu lape su-

Raudona, 1

Grobikams atkakliai priešinosi Lietuvos darbo žmonių masės, stiprėjo atvira kova prieš vokiškuosius okupantus, kuriuos rėmė buržuaziniai nacionalistai, reikalavę, kad Lietuva būtų prijungta prie Vokietijos.

1917 metų rugsėjo mėn. okupantai sudarė kontrrevoliucinę buržuazinę nacionalistinę Lietuvos tarybą.

Lietuvos buržuaziniai nacionalistai visur padėjo vokiškiems okupantams ir tuo pat metu per savo atstovus vedė derybas su JAV, Anglijos ir Prancūzijos imperialistais dėl intervencijos organizavimo, jei būtų nugalėta Vokietija.

1917 metų vasario buržuazinė-demokratinė revoliucija, nuvertusi Rusijos carizmą, ir Rusijos proletariato kova už Tarybų valdžią susilaukė atgarsio okupuotos Lietuvos darbo žmonių tarpe. Kova prieš vokiškuosius okupantus ir jų talkininkus — buržuazinius nacionalistus, dvarininkus, kapitalistus — vystėsi vis plačiau.

Didžioji Spalio socialistinė revoliucija Rusijoje ir Tarybų valdžios įvedimas Lietuvoje. Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos pergalė iššaukė Lietuvoje smarkų revoliucinio judėjimo pakilimą; revoliucinis judėjimas Lietuvoje vystėsi betarpiškoje Komunistų partijos įtakoje ir jai vadovaujant. Laikinas lietuvių sekcijų prie RSSDDP (b) CK centro biuras, vadovaujamas V. Mickevičiaus - Kapsuko, išvystė platų veikimą Lietuvos darbo žmonių tarpe. 1917 m. gruodžio 8 d. RTFSR Tautybių liaudies komisariato sudėtyje buvo sudarytas lietuvių reikalų komisariatas. Lietuvių tautos kova už socialistinį ir nacionalinį išsivadavimą vyko sąlygomis žiauraus teroro, kuri vykdė vokiškieji okupantai, buržuazinės-nacionalistinės smetoninės Tarybos remiami.

1917 m. gruodžio 11 d. smetoninė Taryba pasirašė deklaraciją, kurioje pasisakė "už nuolatinį (amžiną) tvirtą sąjungos ryšį su Vokietijos valstybe". Šį išdavikišką dokumentą kaizerinė Vokietija panaudojo Brest-Litovsko taikos derybų metu, pavaizduodama jį kaip Lietuvos "nacionalinio apsisprendimo" aktą. Mickevičius - Kapsukas Lietuvos darbo žmonių vardu demaskavo Brest-Litovske šiuos imperialistinius mėginimus prijungti Lietuvą prie Vokietijos, pareikšdamas, kad lemiamasis žodis priklauso Lietuvos demokratiniams gyventojams, visų pirma darbininkams ir valstiečių varguomenėi.

Daug lietuvių pabėgėlių darbininkų ir valstiečių, jų tarpe žymus skaičius komunistų, sudarius Bresto taiką, grįžo į Lietuvą, o tai padėjo stiprėti revoliuciniam judėjimui.

1918 metų pavasarį Lietuvoje buvo pradėtos kurti pagrindinės komunistinės organizacijos; 1918 metų vasarą komunistinės organizacijos veikė Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Panevėžyje ir kituose miestuose.

1918 m. spalio 1-3 d. Vilniuje susirinko nelegalus Lietuvos Komunistų partijos pirmasis suvažiavimas, iškėlęs kaip pagrindinį uždavinį dar-

Balta, 2

rašytas, gulėjo ant stalo. Laikinais ejęs Tarybos pirmininko pareigas dr. Jonas Basanavičius (Antanas Smetona, akto tekstą priėmus, iš pirmininko buvo atsistatydinęs) dar kartą jį paskaitė, visiems sustojus ir susikaupus klausant, ir pirmas jį pasirašė. Po jo pasirašė ir visi kiti devyniolika, laikydamies pavardėms alfabeto eilės. Numatydamas istorinę akto reikšmę lietuvių tautai, kun. Dogelis, Lietuvos komiteto patalpų šeimininkas, tuojau surinko pasirašymui vartotas plunksnas, kad vėliau perduotų jas būsima istoriniam tautos muziejui."

"...nepriklausomybės akto pasirašymas ir jo paskelbimas buvo ryžtingas šuolis į nežinomą ateitį, nekompromisinis tautos valios pareiškimas. Dabarties tikrovė sakė, kad kaip tik dabar turės prasidėti įtempta kova su okupantu. Buvo aišku, kad Obostas darys Berlyne viską, kad nepriklausomybės aktas tepasiliktų popieriaus gabalas. Karo vadovybė nustatinėjo tuomet Vokietijos politiką, ir kaizerio generolų mintis buvo aiški: karą laimėjus, prijungti prie Vokietijos visą Pabaltijį. Taryba ryžosi. Aktą pasirašiusi, darė antrą 'revoliucinį' žingsnį — aplenkdamą vokiečių cenzūrą, paskelbė aktą "Lietuvos Aide". Buvo iš anksto žinoma, kad laikraštis bus konfiskuotas, ir dėl to pasirinkta jis laiku iš spaustuovės pašalinti ir vėliau savais keliais išplatinti visam krašte. Jau rytojaus dieną akto tekstas buvo paskelbtas ir kaikiuriuose Berlyno laikraščiuose. Išėjo me plačion viešumon, nes trumpu laiku Tarybos nutarimas tapo žinomas Amerikoje ir Rusijoje buvusiems lietuviams." (J. Kaminskas, Keleivis, 57.II.13).

"Vincio Kapsuko parašu Laikinosios revoliucinės Lietuvos darbininkų ir valstiečių valdžia savo pirmą manifestą paskelbė 1918 m. gruodžio 15 d. Tas manifestas buvo sureduotas Maskvoj (pabraukta mūsų), paskui Daugapily (Dvinske) verstas, pertaisomas ir galop paskelbtas. Paskelbtas dar tada, kada Vilniuje tvirtai laikėsi vokiečių kariuomenės įgulos ir apie to manifesto paskelbimą beveik niekas tada iš gyventojų nežinojo. Jį pajuto tik tada, kai Vilniuje įsikūrė rusų raudonoji armijos įgula su savo komendantūra. Iki to laiko Vilnius pergyveno lietuvių komendantūrą... Pirmasis Vilniaus komendantas buvo Liudas Giras su savo pavaduotojais karininkais Škirpa ir Gužs. Komendantūros pastangomis Gedimino kalne Vilniuje buvo iškelta Lietuvos vėliava."

"Kaip Vilnius, taip ir visos Lietuvos darbininkija, su maža išimtimi, buvo labai abejinga dėl sudarytos laikinosios Vincio Kapsuko vyriausybės. Vincas Kapsukas ir Z. Aleksa-Angarietis patys gerai suprato, kad be rusų raudonosios armijos nebus įmanoma susovietinti Lietuvą. Jie jautė Lietuvos gyventojų nuotaikas ir todėl buvo nutarę, kad į sovietus ir revkomus galima įsileisti tik darbininkus ir pusiau darbininkus, nieku būdu ne ūkininkus, nors ir mažžemius. Štai 1922 m. "Komunare" Vincas Kapsukas savo prisiminimuos prisipažino: '...daugelyj vietų jokių darbininkų sovietų nebuvo. Tebuvo pradėję kurtis tik buržuaziniai partijų komitetai'."

"Pačioj Vincio Kapsuko valdžioj taip pat buvo nesklindumų, nes reikėjo dirbti su skoliniais. Visa Vilniaus aplinka buvo labai sovietų valdžiai nepalanki. Štai Vincui Kapsukui švietimo liaudies komisarą V. Biržišką reikėjo iš tų pareigų

Raudona, 2

bo žmonių kovą už vokiškųjų okupantų išvijimą iš šalies ir Tarybų valdžios įvedimą.

Smetoninė Lietuvos taryba, ir vėl išduodama lietuvių tautos nacionalinius interesus, paskelbė Lietuvą monarchija, pakviesdama į Lietuvos sostą kaizerinį statytinį — Wuirtenbergo princą Wilhelmą Urachą.

Vokietijos revoliucija 1918 metų lapkričio mėnesį suardė Vokietijos valdančiosios klikos planus.

Okupacinio režimo suirimas suaktyvino Lietuvos darbo žmonių revoliucinę kovą. Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Panevėžyje ir kituose miestuose 1918 metų lapkričio-gruodžio mėnesiais vyko Darbo žmonių deputatų tarybų rinkimai.

1918 m. gruodžio 8 d. Lietuvos darbo žmonės, Lietuvos Komunistų partijos vadovaujami, sudarė Vilniuje Laikinąją revoliucinę darbininkų ir valstiečių vyriausybę su Mickevičium-Kapsuku priešakyje.

1918 m. gruodžio 15 d. įvyko Vilniaus darbininkų deputatų tarybos posėdis, priėmęs nutarimą dėl visos valdžios perėjimo miestą į Darbininkų deputatų tarybos rankas. Gruodžio 16 d. šį nutarimą visuotiniu streiku parėmė 20 tūkstančių darbininkų demonstracija Vilniuje. Lietuvos Laikinoji darbininkų ir valstiečių vyriausybė 1918 m. gruodžio 16 d. manifestu paskelbė, kad vokiškosios karinės okupacijos ir Lietuvos tarybos valdžia yra nuversita ir kad visa valdžia Lietuvoje pereina į Darbininkų, bežemių ir mažžemių valstiečių deputatų tarybų rankas. Manifestas paskelbė apie dvarininkų, bažnyčių ir vienuolynų žemių, stambiosios pramonės, geležinkelių, miškų, vandenų ir žemės gelmių nacionalizavimą, įvedė 8 valandų darbo dieną, paskelbė tautybių lygiateisiškumą, išreiškė Lietuvos darbo žmonių siekimą "eiti ranka rankon su Tarybų Rusija" ir kuo ryžtingiausiai "kovoti už socialistinės santvarkos įgyvendinimą Lietuvoje."

1918 metų pabaigoje ir 1919 metų pradžioje darbininkai ir valstiečiai, Komunistų partijos vadovaujami, atkakliuose mūšiuose iškovoję Tarybų valdžią didesnėje Lietuvos teritorijos dalyje...

Lietuvos darbo žmonės masiškai stojo į Raudonosios Armijos ir milicijos eiles...

RTFSR Liaudies Komisarų Taryba ir VCVK 1918 metų gruodžio 22 ir 23 dienos dekretais pripažino Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos nepriklausomybę. 1919 metų vasario 18—20 d. Vilniuje įvyko Lietuvos Tarybų pirmasis suvažiavimas, kuris sudarė Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybą. Suvažiavimas pripažino, kad vieningiems veiksams prieš bendrą priešą — tarptautines imperialistines kontrrevoliucijos ir jos vidaus buržuazinės-nacionalistinės agentūros jėgas, — yra būtinas Lietuvos ir Baltarusijos tarybų socialistinių respublikų susijungimas į vieningą Lietuvos-Baltarusijos Tarybų Socialistinę Respubliką su sostine Vilniumi.

(Toliau išskaičiuojami komunistų padaryti "stebuklai" — kultūros, švietimo, mokslo, meno srityse. Kadangi tai grynas tauškalas, kaip ir visa kita jų propagandoje, jų niekas nematė).

Lietuvos buržuaziniai nacionalistai, neturėdami realios jėgos šalies viduje, kovoje prieš Tarybų valdžią rėmėsi Amerikos—Anglijos—Pran-

atleisti ir švietimo komisaru buvo paskirtas lenkas J. Leščinskis, komunistas." (J. V., Naujienos, 1957)

"Aštuonioliktųjų metų nepriklausomybės paskelbimas buvo drąsus žygis. Bet tai buvo pati pradžia. Tai nepriklausomybei įgyvendinti ir jai apginti reikėjo veiksmų, nes vien popierine deklaracija niekas nei savo teisių, nei laisvės neatgavo ir neatgaus.

Todėl jau aštuonioliktųjų metų spalio mėn. V. Taryba sudarė komisiją, kuri pradėjo rinkti savanorius, o lapkričio mėn. 1 d. pradėtas steigti I pėstininkų pulkas. Lapkričio mėn. 23 d. išleistas pirmas įsakymas kariuomenei..."

"1919 metų pradžioje vokiečiams pradėjus kraustytis iš Lietuvos, jų pėdomis slinko gausios apdriskusių ir išbadėjusių bolševikų bandos. Tie, kurie patys dar taip neseniai buvo išsivadavę iš caro jungo ir iškilmingai paskelbė laisvą visų tautų apsisprendimą, atsipeikėję panelgė šiuos pažadus ir pirmieji puolė mūsų kraštą.

Vasario mėn. pradžioje bolševikai buvo užėmę Šiaulių-Panevėžio-Ukmergės liniją ir veržėsi gilyn į Lietuvą. Vasario 8 d. bolševikų pėstininkų pulkas ketino pulti Kauną iš šiaurės nuo Kėdainių. Čia jiems pasipriešino negausingi Panevėžio ir Kėdainių apsaugos būriai. Kautynės truko visą dieną. Priešo puolimas buvo likviduotas ir atsitraukė prie šėtos. Toje kovoje vasario 9 d. Tautaiūnų kaime už Tėvynės laisvę žuvo pirmasis Lietuvos savanoris Povilas Lukšys.

Vasario 11 d. Kėdainių ir Panevėžio apsaugos daliniai puolė bolševikus prie šėtos ir iš čia privertė pasitraukti. Šiose kautynėse buvo paimta 9 belaisviai ir daug karo grobio. Šios vasario 8-11 d. kautynės yra tuo svarbios, kad šiomis kautynėmis buvo likviduotos bolševikų pastangos apsupti Kauną iš šiaurės.

Kitos bolševikų pajėgos veržėsi Jėzno-Alytaus kryptimis. Alytų gynes pirmas pėstininkų pulkas, iš abiejų savo sparnų gausingesnio priešų jėgų supamas, turėjo iš miesto pasitraukti Simno-Prienų kryptimi. Pulko vadas, karininkas Antanas Juozapavičius, sutarkęs pulko pasitraukimą, norėjo dar išgabenti likusius Alytuje ginklus, bet vasario 13 d. ant tilto buvo bolševikų nušautas. Tai pirmoji liet. karininko karo auka."

(Kovos su bolševikais ėjo trim frontais ir užtruko iki rugpiūčio 30 d., kada priešas buvo nustumtas už Dauguvos krantų. Su rusų raudonaisiais pasitraukė arba vietoje likę išsislapstė ir lietuviškieji jų pakalikai, savo veiklą perkėlė į pagrindį ir fanatiškai tarnavę komunizmui).

"Mūsų jaunutei kariuomenei dar tik įpusėjas karą prieš bolševikus, jai atsiranda naujas priešas — bermontininkai.

Vokiečiai, karą pralaimėję, vistik nenorėjo apleisti Pabaltijo kraštų. Prisidengę rusų vardu, suorganizuoja iš rusų belaisvių ir vokiečių karių tariamą nepriklausomą kariuomenę, kuriai vadovauja karinis avantiuristas Bermont-Avalov.

Pirmieji šios kariuomenės daliniai pasirodo Lietuvoje 1919 m. liepos mėn. 26 d. Kuršėnuose, o lapkričio mėn. pradžioje užima Šiaulius, nuginkluoja mūsų komendantūrą, užima paštą, apiplėšia izdinę.

Kol mūsų kariuomenė kovojo su bolševikais, prieš bermontininkus veikė silpnos mūsų jėgos ir bermont-

cūzijos imperialistų pagalba. Sudarius Vilniuje Tarybų valdžią, Smetona, Voldemaras ir kiti smetoninės Tarybos nariai pabėgo į Berlyną, Paryžių, Londoną, kur jiems buvo padiktotos sąlygos intervencijai suruošti į Tarybų Lietuvą ir jos teritorijai paversti placdarmu puolimui prieš Tarybų Rusiją.

Antantės imperialistai panaudojo Vokietijos kariuomenę, likusią Lietuvoje pagal Kompjeno paliaubas, baltalenių legionus, o taip pas interventų sukurtas ir apginkluotas lietuviškąsias buržuazines nacionalistų dalys.

1919 metų kovo mėnesį, tuo pat metu, kai Kolčakas puolė rytų fronte, JAV, Anglijos ir Prancūzijos imperialistų nurodymu kontrrevoliucinės jėgos pradėjo pulti Tarybų Lietuvą. 1919 m. balandžio 21 d., po tris dienas trukusių įnirtingų mūšių miesto gatvėse, baltalenių kariuomenė užgrobė Vilnių. Kitose Lietuvos vietose veikė generolo fon der Golco vokiečių kariuomenė, kurią rėmė Lietuvos buržuazinių nacionalistų dalys.

Baltagvardiečių kariuomenės užgroboje teritorijoje buvo įvestas kruvino teroro režimas. Lietuvoje buvo paskelbta karo padėtis; visa valdžia vietose buvo perduota į karininkų rankas. Didvyriška Lietuvos Raudonosios armijos kova su kontrrevoliucijos jėgomis vyko toliau 1919 metų pavasarį ir vasarą. Gausesnės ir techniškai pranašesnės tarptautinės kontrrevoliucijos kariuomenės spaudžiama, Tarybų Lietuvos armija 1919 m. rugpiūčio 25 d. paliko paskutinę Tarybų Lietuvos vietovę — Zarasų miestą.

Lietuva bužuazinės diktatūros junte (1919—1940). Pasmaugus Tarybų valdžią ir dirbtiniu būdu nutraukus istoriškai susidariusius ekonominius ryšius su Rusija, Lietuvos ekonomika pergyveno sustingimo laikotarpį.

(Toliau nieko nesakoma apie Nepriklausomos Lietuvos gyvenimą, tik pasakojami darbininkų politiniai streikai ir kiti "išstojimai" ir kt. "judėjimai", kuriems "vadovavo giliame pogrindyje buvusi Lietuvos Komunistų partija". Komunistinė fantazija tuo nesibaigia. Štai dar pora "komentarų" apie Steigiamąjį seimą ir 1926 m. perversmą.)

Greta su karinėmis-policinėmis priemonėmis Lietuvos buržuazija naudojo socialinės demagogikos politiką. 1920 metų gegužės mėnesį Žiauriausio teroro (mūsų pabrakta) sąlygomis Kaune buvo sušauktas Steigiamasis seimas, susidėjęs iš buržuazinių partijų deputatų. Steigiamasis seimas 1922 metais, revoliuciniam judėjimui spaudžiant, priėmė žemės reformos įstatymą. Buržuazija atsisakė nuo dalies dvarininkų žemių, siekdama išlaikyti dvarininkinę žemėvaldą ir sustiprinti buožijos pozicijas. Seimas priėmė konstituciją, įtvirtinusią buržuazijos, dvarininkų ir buožijos viešpatavimą.

Revoliuciniai darbininkai, Lietuvos Komunistų partijos vadovaujami, išstodami prieš buržuazijos viešpatavimą, vartojo visas legalias ir nelegalias kovos formas.

1922 metais į pirmąjį seimą buvo išrinkti 5 darbininkų deputatai, kurie iš seimo tribūnos demaskavo buržuazinę santvarką ir drąsiai gynė darbo žmonių reikalą.

Buržuazinė vyriausybė suėmė darbininkų frakciją, darbo žmonių kandidatai į antrąjį seimą taip pat buvo suimti. Per rinkimus į trečiąjį seimą, 1926 metų gegužės mėnesį,

tininkams pasisekė įsigalėti šiaurės Lietuvoje. Pašalinus bolševikų pavojų, mūsų kariuomenė pasiruošė lemiamam smūgiui. Svarbiausios kautynės įvyksta ties Radviliškiu lapkričio mėn. 21-22 d. Lapkričio 22 dienos vakare mūsų jėgos palaužia jo atsparumą. Bermontininkai, palikę didelį karo grobį: 30 lėktuvų, 15 patrankų, 100 kulkosvzdžių, 14 minosvzdžių ir daug kitokio grobio.

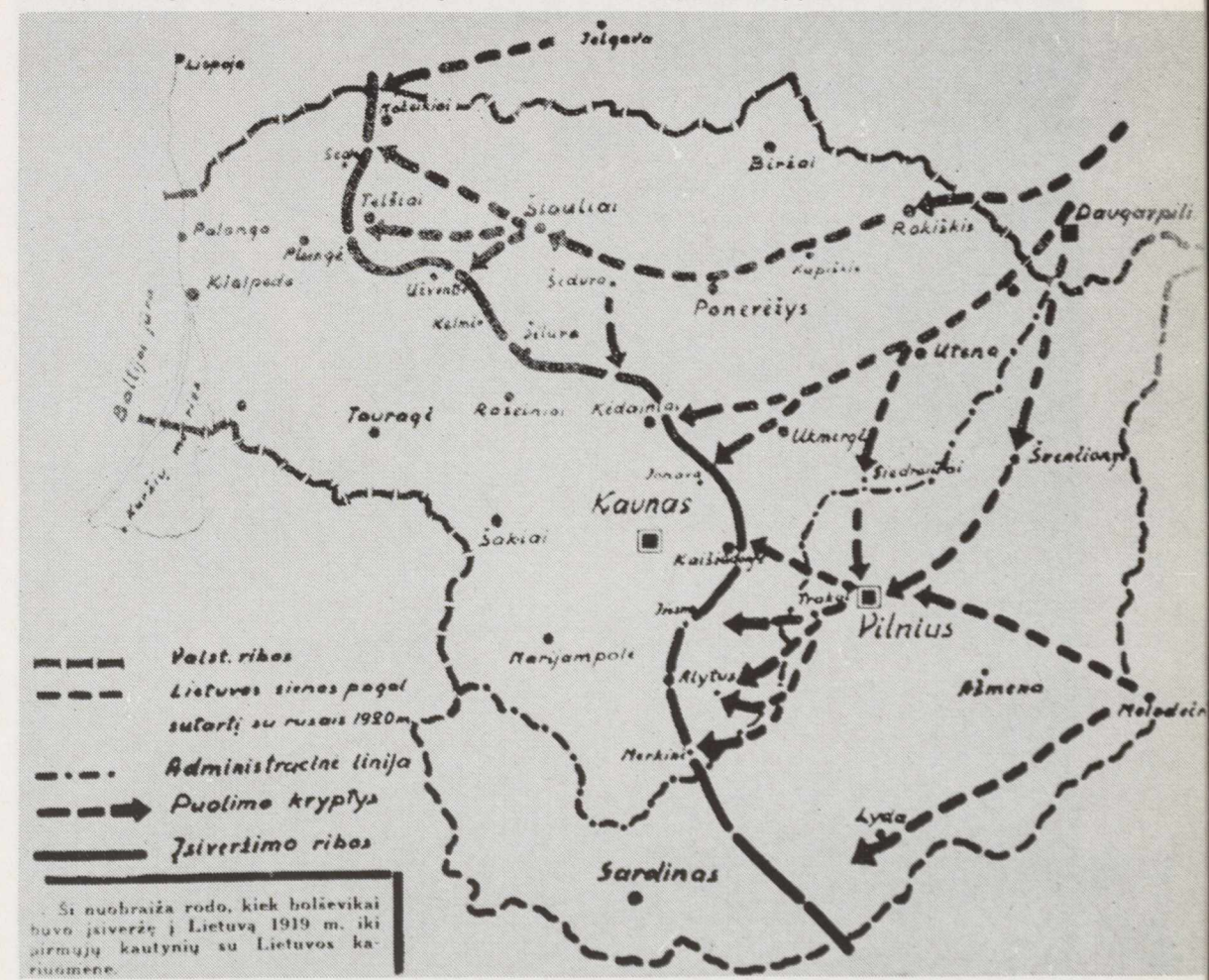
Šią sėkmingą kovą baigti sutrukdė Santarvės misija. Bermontininkai, pajutę Santarvės globą, dar apie mėnesį laiko galėjo plėsti mūsų kraštą. Tik apie gruodžio 15 d. jų paskutiniai daliniai apleido Lietuvą.

Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, lenkai pareiškė pretenziją į mūsų kraštą ir 1919 m. kovo mėn. 3 d. užėmė Gardiną, o balandžio 19 d. Vilnių. Santarvės valstybės, norėdamos išvengti karo tarp Lietuvos ir Lenkijos, tris kartus nustatė demarkacijos linijas, o lenkai jas sulaužydavo, užimdami naujus Lietuvos plotus. Įvyksta smarkių kautynių. Bolševikų spaudžiami lenkai palieka Vilnių, į kurį įeina mūsų kariuomenė. Pagėrėjus lenkų padėčiai, jie, stumdami atgal bolševikus, vėl iš naujo užima naujas Lietuvos sritis. Lietuva tariasi su lenkais, iškilmingai pasirašoma Suvalkų sutartis, kurią spalio 9 d. sulaužo gen. Želigovskio kariuomenė. Ji užima Vilnių ir veržiasi Ukmergės kryptimi. Spalio 26 d. atima Giedraičius, Lydokė ir kt. Jų trys raitelių eskadronai praeina mūsų užnugarin ir pasiekia Panevėžį.

Pagaliau mūsų kariuomenei pasiseka priešą sulaukyti ir pereina į priešpuolį. Lapkričio mėn. 20-21 d. įvyksta smarkios kovos ties širvintais ir Giedraičiais. Lenkai bėga Vilniaus kryptimi, persekiojami mūsų pirmyn besiveržiančių jėgų.

Čia vėl įsikiša Tautų Sąjunga. Liepia sustabdyti karo veiksmus, ir lapkričio mėn. 29 nustatė neutralią zoną. Šios zonos viduriu ėjo nelemta demarkacijos linija." (Kpt. V. Diminskis).

ŽEMĖLAPIS rodo, kiek bolševikai buvo įsiveržę į Lietuvą 1919 m. iki pirmųjų kautynių. THIS MAP shows how the Communist armies were entering Lithuania in 1919 and were planning to occupy the country until the Lith. army has stopped them & driven out.

į valdžią atėjo liaudininkų partija ir socialdemokratai, kurie toliau vykdė savo pirmakūnų — krikščionių demokratų — politiką.

1926 m. gruodžio 17 d. tautininkai ir krikščionys demokratai, užsienio imperialistų įkvepiami, liaudininkams ir socialdemokratams tiesiog remiant, įvykdė Lietuvoje fašistinį perversmą.

Fašistinis diktatorius Smetona atžymėjo savo atėjimą į valdžią krunu teroru prieš revoliucinius darbininkus ir valstiečius. Šalyje buvo vykdomi masiniai suėmimai.

(Toliau vėl sukama ta pati plokštelė apie "masinius streikus" bei "bedarbių išstojimus", apie 1935 m. masinį "valstiečių judėjimą" ir pn., kol prieinama prie II pas. karo.)

Tarybinė vyriausybė, siekdama apsaugoti Lietuvą nuo hitlerinio užgrobio ir sustiprinti TSRS sienų saugumą, pasiūlė Lietuvos vyriausybei pasirašyti savitarpio pagalbos sutartį. Plačiųjų darbo masių spaudžiama, Lietuvos vyriausybė buvo priversta priimti Tarybų Sąjungos pasiūlymą...

Pagaliau "Lietuvos darbo žmonės, Tarybų Sąjungos broliškos pagalbos įkvėpti, sukilo prieš buržuazijos, dvarininkų bei buožių viešpatavimą ir nuvertė fašistinę vyriausybę.

1940 m. birželio 17 d. buvo sudaryta Lietuvos Liaudies vyriausybė, kuri rėmėsi plačiomis darbo žmonių masėmis, Komunistų partijos vadovaujamosis."

Ir galų gale: "Išreikšdamas Lietuvos darbo žmonių ilgų metų lūkesčius, seimas paskelbė Lietuvą tarybų socialistine respublika ir kreipėsi į TSRS Aukščiausiąją Tarybą, prašydamas priimti Lietuvą į Tarybų socialistinių respublikų sudėtį... 1940 m. rugp. 3 d. TSRS Aukščiausioji Taryba priėmė Lietuvos TSR į TSRS sudėtį."

(Po to ir vėl sukasi plokštelė apie Lietuvos socialistinės respublikos klestėjimą ir gyvenimo geroves, kurių niekas, deja, nė sapne nesapnuoja...

TORONTO LIETUVIŲ CHORAS "VARPAS", šiemet spalio mėn. atšventęs 5 metų veiklos sukaktį. Vidury vedėjas muzikas Stasys Gailevičius.

THE "VARPAS" CHOIR of Toronto, Ont., Canada, marking this year its 5th anniversary since the founding 5 years ago; Stasys Gailevičius (center) — choir director.

Ū, SKAMBINK... VAIKAMS LIETUVOS!

Toronto Lietuvių choro "Varpo" penkmetis

KOMPOZITORIUS STASYS GAILEVIČIUS, "Varpo" choro dirigentas, Toronto, Canada.
COMPOSER STASYS GAILEVIČIUS, Toronto, Canada director of the "Varpas" choir.

Suorganizuoti choras tremties sąlygose nebūna lengva. Pastatyti jį reikiamoje aukštumoje — sunku. Gi išsilaikyti toje aukštumoje beveik neįmanoma. Stebėdami mūsų dainos vienetus išėivijoje pastebėjome, jog jų buvo daugelis, bet pasiliko tik keletasū bet ir iš tų keletos nevisi išsilaikė buvusioje meno aukštumoje. Daugelis gerų grupių ir visiškai išsiblašė, nepalikdami nė pėdsakų.

"Varpas" gerai mus reprezentuoja

Kai kurioms grupėms pavyko vėl atsikurti, pasiekus Ameriką. Susikūrė ir vėl naujos dainuojančios grupės, bet tokios, kurios turėtų tikrai gerai skambančio choro atgarsį, yra suskaitomos ant vienos rankos pirštų. Tarp jų reikia skaičiuoti ir Toronto "Varpo" chorą, kuris įsisteigęs prieš penketą metų įstengė išsilaikyti per tą laiką reikiamoje aukštumoje.

Per trumpą laiką choras spėjo aplankyti stambiąsias lietuvių kolonijas Kanadoje ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Taip pat per tą laiką spėjo užsirekomenduoti kaip geras dainuojantis vienetas ir išlepintų anglų kritikų akyse. Rašydami apie šį chorą, didieji Toronto, Vindsoro, Hamiltono laikraščiai žavisi ne vien gražia ir originalia lietuviška daina, bet ir gražiu tų dainų atlikimu. Kritikai stebisi lietuvišku organizuotumu, nepaprasta dainos meile, aukšta kultūra ir gerutarpusavio sugyvenimu. Žinoma, mums nėra paslaptis, kad tokio sugyvenimomūsuose nėra, kaip svetimtaučiams iš tolo atrodo, bet niekumet iš mūsų nedrįs tai paneigti svetimtaučivi tvirtinant, jog lietuviai yra geriausiai susiorganizavusi tremtinių etninė grupė, o tokių pareiškimų teko patirti, nuėjus su jais į "Varpo" choro parengimą-koncertą.

Truputis istorijos

Chorą organizuojant tuometinės LOKo pirmininkas J. R. Simanavičius pakvietė muziką Stasį Gailevičių persikelti į Torontą ir užimti choro dirigento vietą.

Pirmajai repeticijai susirinko 65 asmenys. Išrinkta valdyba, kurios pirmininkas J. Račys pasireiškė

kaip gabus organizatorius ir visa siela atsidavęs chorui dainininkas bei visų reikalų tvarkytojas.

Per tris mėnesius choras spėjo užsirekomenduoti kaip daug žadantis vienetas. Po šešių mėnesių — pirmasis choro koncertas-krkšty-nos. Chorui duodamas vardas "Varpas" ir pasirinkta teminė daina "Ū skambink per amžius", kuria choras dainuoja prieš kiekvieną savo koncertą.

Iki šiol choras turėjo apie 70 koncertų. Jo repertuare yra daugiau kaip 50 liet. dainų, sukurtų mūsų gerųjų kompozitorių, ar liaudies dainų, įpintų į harmonijos rėmus. Tarp choro dainuojamų dainų gir-dim S. Šimkaus, J. Strolios, J. Zdanavičiaus, J. Kačinsko, St. Gailevičiaus, K. V. Banaičio, J. Žilevičiaus, J. Gudavičiaus, L. Šimučio, J. Švedo, J. Gruodžio, C. Sasnausko, J. Naujalio, J. Vasiliausko ir kt. sukurtas ar apipavidalintas dainas.

Nepasitenkindami vien lietuviškėmis dainomis, choras dalį skiria ir tarptautinei muzikai, ypač operai. Jų dainuojamos dainos iš operų —

"VARPO" KRIKŠTYNŲ AKTĄ pasirašo Ont. Parlamento narys J. Yaremko M. Parlamento narys; matyti J. Matulionis, dain. Radzevičiūtė ir kt.

CANADIAN & LITHUANIAN dignitaries with members of "Varpas" choir.

VIENA IŠ BUVUSIŲ "VARPO" CHORO VALDYBŲ: I eil. iš k. į d. — Danutė Mašalaitytė, Stasys Gaišvičius, choro dirigentas, Aldona Venckutė. II-je eil. — Vladas Melnykas, Algis Medelis, Aloyzas Kuolas ir Jurgis Račys, choro pirmininkas. OFFICERS of the "Varpas" Choir, Toronto, Ont., Canada.

"VARPO" choras vieno koncerto metu Hamiltone, Kanadoje.

"VARPAS" choir during a concert in Hamilton, Ont., Canada.

Gounod Fausto, Verdi Rigoletto, Smetanos Parduotos nuotakos, St. Sans Samsono ir Dalilos, Gounod Romeno ir Julijos, Flatow'o Martos, Mascagni Cavalerija Rusticana, Verdi Trubadūro, — visuomet susilaukia ovacijų. Lietuviai visuomet mėgo operą ne tik žiūrėti, bet ir klausyti, todėl Varpas ir įtraukė šių gražiųjų operų ištraukas į savąjį repertuarą. Jo duoti koncertai, kurie būdavo vadinami "Valandėlė Kauno operoje" tikrai sutraukdavo didelį skaičių muzikos mylėtojų.

Kai kurios dainos reikalauja stipresnių solistų, todėl "Varpas" kviečiasi juos iš įvairių lietuvių kolonijų. Su "Varpu" koncertavo St. Baranauskas, Al. Brazis, J. Krikštolaitytė, A. Stempuzienė, V. Verikaitis ir kt.

Didysis Toronto dienraštis Globe and Mail aprašydamas vieną iš "Varpas" choro koncertų tarp kitko sako:

"It had plenty of solid artistic virtues - excellent ensemble, sensitive lively phrasing, and remarkable clarity of diction..."

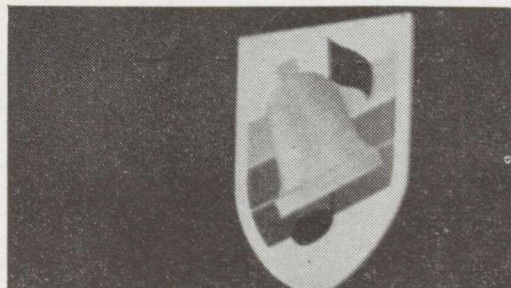
Dienraštis The Telegram džiaugiasi kartu su visa Toronto lietuvių kolonija "Varpas" pasisekimais:

"Varpas choir excellent in concert. It has achieved full scope of vocal power and possesses good balance and even tone. Operatic extracts were presented with a splendid interpretation and complete understanding."

Mums ypač džiugu yra ne choro koncertai, kurie duoda tik trumpą pasitenkinimą vieno kito koncerto metu, bet kultūrinė šviesa, šviečianti toli už Toronto ribų. Šis choras jungia lietuvišką jaunimą lietuviškam darbui, žavi vyresnius, negalinčius įsijungti į choro eiles, savo skambiomis lietuviškomis ar operinėmis (su lietuviškais vertimais) dainomis.

Kas pasiekta, liudija kietą darbą ir gražius laimėjimus. Linkėtina ir toliau "Varpui" eiti pažangos keliu. Gyvuokite!

V. Verikaitis

LIETUVOS KANKINIAMS — KANADOS LIETUVIAI

Lietuviškas kryžius Midlande

Rugsėjo aštuntą, Tautos Dieną, Midlande Kanados Lietuvių Katalikų Federacijos iniciatyva pastatytas ir pašventintas Lietuvos kankinių garbei puikus stilingas medžio kryžius, savo liemeniu iškylęs dvidešimt septynias pėdas aukšty.

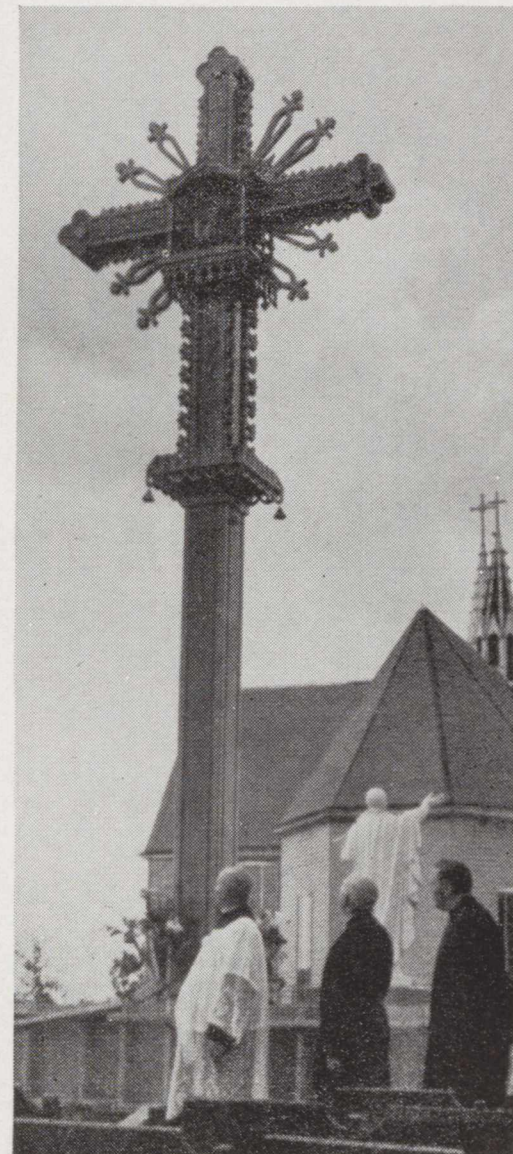
Šventinimo apeigas, dalyvaujant gausiam dvasiškių būriui ir per tūkstantį lietuvių maldininkų, atliko Toronto vyskupas F. A. Marroco, kuris turiningam pamoksle plačiai apibūdino Lietuvos kryžiaus kelią kovoje už Dievo teises ir tautos laisvę.

"Aš abejoju," kalbėjo vyskupas, "ar yra kita tauta, kuri turėtų daugiau kankinių, kaip Lietuva, vykdydama heroinę rezistenciją prieš ateistinį komunizmą už Dievo teises ir tautos laisvę."

Po pietų pertraukos lietuviai maldininkai organizuotai ėjo kryžiaus kelius, įrengtus Midlando kankinių šventovės kalvoje.

Ši vietovė yra labai garsi tiek Kanadoje, tiek ir Amerikoje. Vasaros metu čia lankosi šimtai tūkstančių maldininkų iš visos šiaurinės Amerikos, pagerbdami pirmuosius šiaurės Amerikos kankinius, kurie prieš 300 metų iš Quebeco

voje. Kryžiaus liemuo darytas iš Britų Kolumbijos medžio, o gausi kryžiaus ornamentika — ąžuole. Dvi kryžiaus koplytėlės papuoš-

KUN. DR. J. GUTAUSKAS, Midlando šventovės klebonas ir kun. P. Ažubalis prie Lietuviškojo kryžiaus.

REV. DR. J. GUTAUSKAS and Rev. Ažubalis at a Lithuanian cross in Midland, Ont.

tos šv. Kazimiero ir Sopulingosios Dievo Motinos skulptūromis. Kryžiaus papėdėje — lietuvių ir anglų kalbomis įrašas: **LIETUVOS KANKINIAMS — KANADOS LIETUVIAI.**

Kryžiaus projektas — architekto dr. A. Kulpavičiaus, statulos — skulptoriaus Dagio, medžio darbai — meistro J. Varnecko.

Kryžių pastatydino Kanados L. K. Federacija kad čia kasmet būtų rengiama Lietuvos kankinių pagerbimas ir skelbiama laisvajam pasauliui Lietuvos kančia.

K. P. Ažubalis

LIETUVOS KANKINIŲ KRYŽIAUS Midlande pašventinimo iškilmės, kuriose dalyvavo daugelis apylinkių miestuose gyvenančių lietuvių.

A LITHUANIAN CROSS is being blessed in Midland, Canada.

Didysis Altorius Marquette Park bažnyčioje Arch. J. Mulokas
THE MAIN ALTAR of Our Lady of Šiluva church in Marquette Park, Chicago, Illinois.

KUR SIELA KYLA DANGOPI...

Lietuvišką šventovę Chicagoje aplankius

Rašo PETRAS BABICKAS

Kadaise mūsų aristokratai Lietuva, o ypač sostinę Vilnių, išpuošė brangiausiomis bažnyčiomis, kurių vieną Napoleonas net į Paryžių norėjo parsinešti...

Bene prieš 400 metų Kaunas pamirijo Dievo Namus (dabart. Katedra-Baziliką), kuriuose, atrodo, galėjo tilpti visi tų laikų kauniečiai...

Valstybės kancleris Pacas įamžino meno istorijoje Pažaislį, inkrustavęs į jo smaragdinius pušynus didingą, itališko marmuro, vienuolyną, dar ir šiais laikais stebinantį žiūrovą ne tik formų elegantiškumu, bet ir didingu polekiu, turint galvoje, kad Lietuvoje marmuro nėra ir kad jo vertė, su atgavimu, tais laikais buvo lygi auksui. Visa tai pribloškia šių dienų supilkintą, dvasios požiūriu, žmogų.

Lietuvis kaimietis savo troškimu pagarbinti Dievą — Viso Gėrio Davėją — neatsiliko nuo lietuvių bajoro, tik kaimietis nenaudojo marmuro, aukso, žalvario... Jis ėmė tai, kuo Dievas buvo gausiai Lietuvą apdovanojęs — medį. Iš to medžio lietuvis kaimietis padarė stebuklą. Lietuviški kryžiai, kurių tūkstančiai puošia Lietuvą, kurių kiekvienas yra skirtingas, lietuviškos koptylėlės ir Sopulingos Dievo Motinos bei Rūpintojėliai, daugybė įvairiausių šventųjų, rymančių prie kelių bei kryžkelių, viso to šiandien kaip ir iš lietuvių širdies, nors ir neišimsi iš Lietuvos gamtovaizdžio, kažin kaip to norėtų laikas ir priešai... Visa tai yra per daug suaugę su mūsų būdu, su tautos siela.

Mainos laikai..., o mes, prieštardami senam "Tempora mutantur...", mažai tesikeičiame. Tūks-

tančius metų mūsų protėviai gyveno Lietuvoje ir įdiegė mums į širdį neišnaikinamą tos žemės meilę, tokią stiprią, kad, mums atsidūrus svetur- tebeturime ją ne tik širdyse, bet stengiamės ją atkurti net svetimose žemėse.

Atsilikti nuo "laiko dvasios" yra pavojinga. Tačiau gal tai yra mūsų išgelbėjimas, o gal pražūtis? Greičiausia — išgelbėjimas, nes prieš įvairias sroves eina tik galinga dvasia...

Šiandien, kada vadinamas civilizuotas pasaulis ima garbinti tik formą, lietuvis sąmoningai grįžta prie esmės, prie sielos, prie idealo. Tai drąsu, kilnu, prasminga ir garbinga.

Visos šios mintys man kilo pirmą kartą pamačius lietuviškus Dievo Namus Chicagoje.

"Tokią bažnyčią gali pastatyti tik didžios tautos vaikai", — pagalvojau, stovėdamas ties Šiluvos šventovės Marquette Parke.

Niekur pasaulyje, net Lietuvoje, nieko panašaus nemačiau!

Veik neįtikėtina: bažnyčia iš pirmo žvilgsnio atrodo kukli, tačiau kai į ją įdėmiau pažvelgi, tada pajunti, kokia ji yra monumentali, patvari ir galinga. Architektas Mulokas nugalėjo kliūtis, kurios ma-

PREL. JURGIS PAŠKUS, bažnyčios statytojas.

The Right Rev. Msgr. George Paškus, Pastor of the newly built Lith. church, Our Lady of Šiluva, in Chicago, Ill.

žai nusimanančiam architektūroje atrodo neįveikiamos. Tai sakydamas turiu mintyje bažnyčios korus. Lietuvoje medinių kryžių viršūnėse esą lenkti šoniniai stulpeliai yra grynai dekoratyviški, nes kryžių stogas yra įtvirtintas prie pagrindinio stulpo. Visai kas kita

yra mūrinėj statyboj, kai vietoje medžio vartojamas cementas, akmuo ir plyta. Ir čia, Chicagoje, architekto valia sukrautos plytų ir akmenų tonos ne tik nieko neapsunkina, bet, atvirkščiai, sudaro įspūdžio, jog kartu su bažnyčios bokštais, kurie atliepia Lietuvos medinių stogiastulpių kryžius, žiūrovo siela kyla dangop, nors mintis grįžta į amžiną Tėvynę. Vargu įmanoma geriau tai išspręsti.

Šventovės portalas, viršum kurio skrieja Vytis, skyde, papuoštame karališka karūna, ir Lietuvos keturios Madonos (visa skulptoriaus Vytauto Kašubos darbas), kelia lietuviui pasididžiavimo jausmus. (Bažnyčia pradėta statyti 1953 m., Mindaugo vainikavimo 700 metų sukaktį minint. Tam istoriniam įvykiui atžymėti prof. Adomas Varnas sukūrė monumentalų paveikslą, kuris glazūruotomis plytelėmis bus įmūrytas šventovės išorinėj sienoj).

Vidun įėjus žiūrovo akys paklysta. Jauties, nelyginant, lelijos žiede. Šviesūs pasteliniai, lietuviškais motyvais, ornamentų tonai ir pustoniai nepaprastai derinasi su skaidriais ir prasmingais vitražais (visa — prof. V. K. Jonyno darbas);

Marquette Park, Chicago, Ill., Šiluvos bažnyčios vidus. Arch. J. Mulokas. Vitražai ir ornamentai V. K. Jonyno
INSIDE VIEW of Our Lady of Šiluva Lithuanian Church in Chicavo, Ill. Architect J. Mulokas

gintaro spalvos suolai (bene 1500 vietų!); kolonos, teikiančios iškil-

Arch. J. Mulokas ir dail. V. K. Jonynas.

Marquette Parko bažnyčia

Our Lady of Šiluva Lithuanian Church, newly built in Chicago, Ill.

mingumo pajautimą; harmoningos arkadų linijos; prasmingi, kuklūs siejynai, ramia sklaidoma šviesa nuskaidriną šią šventovę, — visa tai būtų labai aristokratiška ir iškilminga, jei nebūtų taip genialiai paprasta ir nuoširdu.

Šoniniuose altoriuose dail. K. Žoromskio didžiulis, ugningų tonų paveikslas "Pieta" ir dail. Sesers Mercedes čiurolioniško skaistumo Madona netarpiškai jungiasi šventovės visuotinėn darnon.

Nežinau, kada gerasis Dievulis suvedė šios bažnyčios kūrėjus į lietuvišką talką, įgalinusių juos papaukoti Aukščiausiojo garbei Lietuvos gabalėlį po svetimu (?) Amerikos dangum. Nuostabu, kaip galėjo ryžtis šios bažnyčios statytojas, prel. Jurgis Paškus, tokiam dideliame žygiui, kuris, jau vien pinigais vertinant, prašoka milijoną dolerių!

Tačiau pinigas palieka pinigų,

gi šiuo atveju svarbiausia yra dvaisia, gyva kūryba ir talka. Tikrai, architektas Mulokas, ornamentus ir vitražus sukūręs dail. V. K. Jonynas, Mindaugo vainikavimo paveikslą įkūnijęs prof. A. Varnas, skulptorius V. Kašuba, dailininkai K. Žoromsskis, Sesuo Mercedes bei R. Maziliauskas ir visi tie nuoširdūs lietuviai (kaip inž. A. Rudis, kurio lėšomis įrengta arkada prie didžiojo altoriaus), visi jie, tikiu, savo lietuviškam kuklume dar neįsisąmonino tos minties, jog yra sukūrę paminklą Dievo ir Lietuvos garbei, kuris ilgainiui ne tik bus įtrauktas į Chicago miesto įžymių sąrašą, bet įeis ir į Lietuvos meno istoriją!

Duok Dieve, kad ši lietuviška šventovė praskintų kelią naujam lietuviškos architektūros suklestėjimui ir kad mūsų, kūrybinių galių sklidinį architektai, nevengtų

Pabaiga 18 psl.

DR. A. TRIMAKAS, Vliko pirmininkas, neseniai lankėsi Pietų Amerikoje. Čia jį matome kalbantį Sao Paulo lietuviams. Šalia jo, iš dešinės, Liet. Sąjungos Brazilijoje centro vald. nariai su pirm. kap. J. Čiuvinšku; iš Trimako kairės sėdi Lietuvos kons. Polišaitis, Lukoševičius ir kun. Pijus Ragažinskas.

DR. A. TRIMAKAS, President of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania, gives a talk before Sao Paulo Lithuanians.

BUENOS AIRES liet. laikr. "Laiko" 200 numerių minėjime-spaudos baliuje, įvyk. B. A. parap. salėje spalį 11 d. duetą dainuoja O. Deveikienė ir E. Runinienė.
TWO LITHUANIAN SOLOISTS in Buenos Aires, Argentina. Foto L. K.

DR. A. TRIMAKO išleistuvės Sao Paulo mieste Brazilijos Liet. S-gos pirm. J. Čiuvinško namuose. Iš kairės: dr. Trimakas, Lukoševičius, kun. Ragažinskas, spaudos atst. K. Čibiras-Verax, kap. Čiuvinškas, jo sūnus. Priešais sėdi Čiuvinškienė, Lukoševičiūtė ir vietos operos dainininkė, išleistuvėse padainavusi.

DR. TRIMAKAS is visiting Mr. and Mrs. Čiuvinškas family and their friends while he was on tour of South America.

VYSKUPAS PETRAS MAŽELIS, šią vasarą Kretingos bažnyčios šventoriuje teikia sutvirtinimo sakramentą. BISHOP P. MAŽELIS among Lithuanians in Kretinga, in occupied Lithuania.

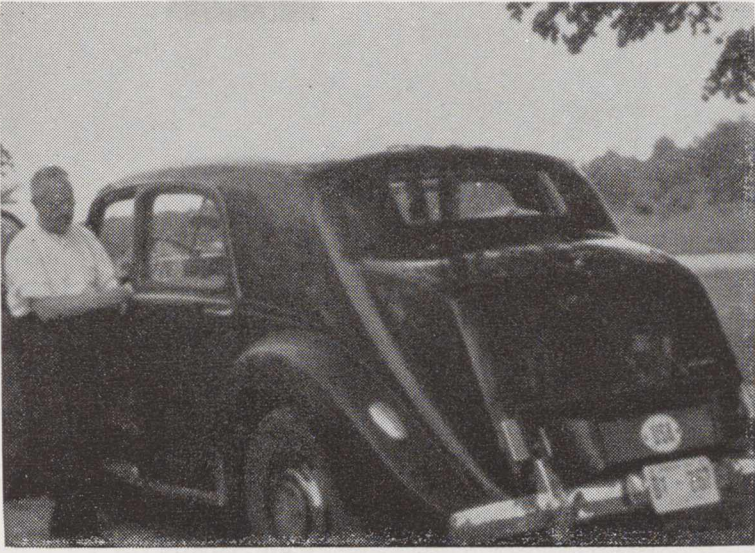
VEIDAI IR VAIZDAI

ŽEMAI, DEŠINĖJE. Dr. P. Karvelis, Vliko Vykd. Tarybos narys, prie paminklo buv. Vokietijos fin. min. M. Erzberger'io nužudymo vietoje, padėjęs vainiką Vliko vardu. M. Erzberger'į nužudė jo priešai 1926 m. E. buvo didelis Lietuvos draugas. I-jo pas. karo metu ir po jo jis veikliai rėmė Lietuvos pastangas atkurti Nepr. Lietuvos valstybę. Jo dėka buvo sustabdytas tiekimas bermontininkams, ir tai privertė juos trauktis iš Lietuvos. E. dėka 1919 m. Lietuva gavo iš Vokietijos 20 mil. dolerių paskolą, kas įgalino pirkti ginklų ir organizuoti savo kariuomenę (Daugiau skaityk 11-12 psl.)

DR. P. KARVELIS, member of the Executive Board of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania, at the grave of M. Erzberger, former German Minister of Finance. M. Erzberger had been a great friend of Lithuania.

BALFO PIRMININKAS KELIAUJA...

1. BALFO pirmininkas kan. J. Končius valo savo "Cadillacą",
2. BALFO pirm. dr. kan. J. Končius lanko Vokietijoje likusius
mūsų tautiečius ir rūpinasi jų ekonominiiais reikalais.

Very Rev. J. Končius, President of the United Lith. Relief Fund of America, (1) at his car, (2) with Lith. refugees in W. Germany.

JAUNIMO LITERATŪROS KONKURSO PREMIJA paskirta poetei S. Pipiraitė-Tomarienei už apysaką "Erškėtrožė". Premija įteikiama

DR. ŽIBUTĖ DAUGĖLAITĖ, nauja daktarė, dirbanti Saint Michaels ligoninėje, Newark. Gimnazijos mokslą baigusį aukso medaliu 1949 m. Bronx, N. Y., mediciną studijavo New York un-te ir labai gerais Bachelor of Arts laipsnio pažymiais be konkursinių egzaminų priimta 1953 m. į Georgetown u-tą, Washington, D. C. kurį baigė medicinos daktarės diplomu. Veikli ateitininkė.

MISS ŽIBUTĖ DAUGĖLA, MD, a recent graduate from the Medical School of the Georgetown University in Washington.

SOLISTĖ V. JONUŠKAITĖ-LESKAITIENĖ, premijos įteikimo metu davusį koncertą. Dainuoja K. V. Banaičio dainą O užu gojaus.

SOLOIST V. JONUŠKAITĖ of New York, N. Y., during the musical part of a literary fete in Toronto. Foto E. Kuchalskis

LIETUVA 5-TAME PASAULINIAME KATALIKŲ ŽURNALISTŲ KONGRESE Vienoje, Austrijoje, atstovaujama kun. V. Mincevičiaus, italų kalba leidžiamo Eltos Biuletenio red., (II-je eilėje su ausinėmis rankoje) I-je eilėje iš kairės: Austrijos Užs. Reikalų ministeris, Austrijos vice kancleris, Vienos burmistras, Vienos Arkivyskupo pagelbininkas, Austrijos švietimo ministeris. Dalyvius kun. V. Mincevičius supažindino su liet. laisvojo pasaulio spauda.
REV. V. MINCEVIČIUS, Rome, Italy, represented Lithuanians at the 5th International Congress of Cath. Journalists which was held recently in Vienna, Austria. Rev. M. is Editor of the Italian ELTA-PRESS Bulletin.

JAUNIMO PREMIJOS įteikimo iškilnių Toronte garbės prezidiumo dalis: gen. kons. V. Gilyš, premijos už apysaką jaunimui laimėtoja S. Pipiraitė-Tomarienė, Prisikėlimo par. klebonas ir vienas iš premijos mecenatų T. P. Barisa, OFM, Krašto vald. pirm. V. Meilus, Jury kom. pirm. kun. B.

Pacevičius. Prie mikrofono K. F. pirm. Iz. Matusevičiūtė. Foto E. Kuchalskis

A SCENE from a literary fete in Toronto, Ont., Canada. Mrs. S. Tomaras won a prize for a story for children.

LIETUVIŲ SKAUTŲ VAKARINĖ MALDA prie Rūpintojėlio šią vasarą įvykusioje Anglijoje tarptautinėje stovykloje. Iš JAV dalyvavo pask. A. Banionis.
AN EVENING PRAYER of Lithuanians scouts at a camp in England this summer.
Foto J. Bartusevičius

PAMALDOS Marquette Park, Chicago, Ill. bažnyčioje.
DURING A MASS at Our Lady of Šiluva church in Chicago, Illinois.

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— **Spaudos mėnesio proga** LD papigintų leidinių pirmieji užsisakė: E. Bertulienė, Los Angeles; J. Mitrius, Denver, Colo.; Dr. M. Budrys, Chicago, Ill.; J. Viktažentis iš Worcesterio, Mass.; B. Raugas iš Cambridge-Riverside, N. J.; P. Povilaitis iš Chicagos, Ill.

— **LD-nas aukomis (po \$2.00) parėmė** šie skaitytojai: **Kl. Prielgauskas**, Hamilton, Ont., Canada, **Kun. T. Žiūraitis**, Oxford, Mich., **K. Pabedinskas**, Chicago, Ill.

— **K. Šipaila**, Hillside, N. J., atnaujino LD-ny prenumeratą 1958 ir 1959 metams.

— **Kun. L. Kemešis**, Rivervale, West Australia, atnaujino savo LD prenumeratą; per jį prenumeratos mokestį sumokėjo V. Šeštokas iš Baywater, W. A. Kun. L. Kemešis yra St. John of God ligoninės kapelionas, Rivervale, W. A.

— **Eugenia T. Markunas**, Philadelphia, Pa., užsisakė LD-nas per J. Karašką, LD-ny leidyklos leidinių platintoją Philadelphiaj. E. T. Markunas turi vaistinę (Markunas Pharmacy), kurios adresas yra: Erdrick St. and Magee Ave., Philadelphia 35, Pa.

— **LD-nas dovanų užsakė: P. Juodvalis**, Chicago, Ill., Onai Krušinskaitėi, Carfin, Lanarkshire, Scotland.; **A. Bubliauskas** iš Kanados — Jonui Vitkauskui, Woodstock, Ont., Canada.

— Per **Dz. Giedraitį**, Boston, Mass., LD platintoją užsisakė LD-ny žurnalą Ona Girulienė, So. Boston, Mass.

— LD-ny prenumeratą 1958 metams atnaujino: **Prel. M. Krupavičius**, Ansonia, Conn.; **J. B. Laučka**, Muenchen, Vokietija; **Pr. Zundė**, Bonn, Vokietija; **K. Žalkauskas**, Arlington, Virginia; **V. Kazlauskas**, Los Angeles, Calif.; **N. Volkas**, Yarralumla, Canberra, Australia; **G. Bučmys**, Cicero, Ill.; **K. Palšinskas**, San Diego, Calif.; **P. Rudaitis**, Miami, Florida.

Tai pirmieji, atnaujinę prenumeratą rugšėjo mėn. Šiuo metu atnaujinusių ir atnaujinančių 1958-tiems metams LD prenumeratą jau šimtai. Administracija visiems dėkoja ir tikisi, kad skaitytojai gausiai pasinaudos teikiamomis lengvatomis ir daugelis atnaujindami savo prenumeratas suras dar ir naujų skaitytojų arba užsakys dovanų.

— **V-sios Kanados Lietuvių Dienos**, įvykusios Niagara Falls, meno parodoje dalyvavo šie menininkai: J. Akstinas, P. Augius, J. Bakis, V. Bričkus, A. Dargis, J. Daugvila, P. Domšaitis, A. Galdikas, V. Ignas, D. Juknevičiūtė, V. Kasiulis, V. Kašuba, A. Kašubienė, A. Kurauskas, A. Pagalytė, V. Petravičius, K. Račkus, V. Ratas, V. Remeika, D. Sakalauskaitė, J. Šapkus, A. Tamošaitis, A. Tamošaitienė, A. Valeška, T. Valius, O. V. Virkau, Viktoras Vizgirda, R. Viešulas ir R. Žukaitė.

— **Muzikas, buv. vargonininkas Anicetas Štapelis**, Long Beach., šiemet paminėjo 70 metų savo amžiaus ir 50 metų Amerikon atvykimo sukaktį. Anicetas buvo veiklus Vyčių ir kt. organizijų narys.

— **Gasparas Velička**, garsųjų Šienapiūtė, Nemunas žydi, Miniija išsiliejo pastatymų autorius iš Omahos atvyko į Los Angeles, Calif., ir planuoja čia pasilikti. Kartu atvyko Adomas Kindulis; abu jau turi darbus.

— **Petras Babickas**, prieš kurį laiką atvykęs iš P. Amerikos, gyvena pas brolių Chicagoje. Rašytojas plačiai dalyvauja lietuviškoje dirvoje, važinėdamas su paskaitomis, kalbėdamas per radiją ir rašydamas spaudai. Be to, parengė spaudai angly, ispanų ir lietuvių kalbomis iliustruotą Lietuvos vaizdų knygą Picturesque Lithuania. Taip pat parengė savo poezijos rinktinę, vardu "Dramblio kojos". Šis eilėraščių, skaitomas literatūros vakaruose, klausytojų būdavo labai šiltai priimamas.

— **Prof. S. Kolupaila**, South Bend, Ind., parašė ir atsiuntė gen. Raštikio atsiminimų II tomo recenziją, kurią įdėsime į sekantį LD nr.

Didžiai Gerbiama Lietuvių Visuomenės Veikėja

K A Z I L U K Š I

šiais metais atšventusį 65 metų sukaktį, nors ir pavėluoti, bet širdingai sveikiname, linkėdami

Ilgiausių Metų!
Geros Sveikatos ir
Ištvermės Lietuviškos Veiklos Bare!
JONAS IR MARIA YOKUBYNAI
Toronto, Kanada.

SKAITYTOJAI, PARĖMĘ LIETUVIŲ DIENŲ žurnalą, įsigydami laimėjimų bilietus:

Massachusetts va'st.:

Po \$2.00:

Rev. F. A. Virmauskis, Mrs. A. O. Shallna, Pr. Lembertas, Rev. J. C. Jutt, J. Gimbutas, Phyllis Grendal, J. Venckus, V. Barmus, K. Kriščiukaitis, Vl. Adomavičius, J. Vaičaitis, V. Dabrila, J. Gražulis, A. Kulbis, Rev. J. Steponaitis, Izidorius Narbutas A. J. Walsh, Anthony Adams, V. Zinkevičius, J. Vaičaitis, Joseph Nogelo, A. Monkevičius, F. A. Zaleskas, G. Penney, A. Skudzinskas, A. S. M.

Po \$1.00:

A. Vilčinskas.

Ohio valst.

Po \$2.00:

B. Auginas, E. Skujenieks, P. Zigmantas, J. Mačiulis, L. Dautartas, Z. Prusas, Pranas Joga, P. Jurgaitis, Kun. B. Ivanauskas, P. Balčiūnas, Father Laurinaitis.

... **\$1.00** — X. Y iš Lake Shore.

New Jersey valst.

Po \$2.00:

P. Lanys, P. Damijonaitis, R. Yrshus, J. Robinsky, Mrs. J. Dilis, Rev. L. Voiciekauskas, J. Vaičkus, Dora Stanaitis, M. G. Kežis, Rev. J. Starkus, K. Barzdukas, J. Žilėvičius, Frank Vaškas, A. Didžiulis, Vl. Kiaunė.

Po \$1.00:

St. Augustis, Mrs. K. Graudušienė, Ana Balčiūnienė.

Pennsylvania valst.

Po \$2.00:

Z. Jankauskas, Mrs. M. Mathieson, J. Jakimavičius, Brutenis L. Veitas, Maria Dalinkevičius.

Po \$1.00:

B. Rutkūnas, P. Baltakis.

Indiana valst.

Po \$2.00:

Prof. Stp. Kolupaila, J. Tautvila, V. Bičkus, Dr. J. Motiejūnas, D. Mikeliūnas, J. Mikeliūnas, J. Skinder.

Maryland valst.

V. J. Vaškys, A. Chesonis, Vl. Armalis, St. Alphonsus School, M. Karaša, **\$1.00** — J. Mikuckis.

Nebraska:

Po \$2.00:

Rev. L. Musteikis, Rev. J. Tautkus, Mrs. F. Pakenis.

D. C. valst.

Po \$2.00:

B. Paramskas, L. Bakšys, A. Petrutis, Mall Jurma.

Wisconsin

Po \$2.00:

M. Gr. Pelk, T. Sumskis, V. Gaidelis, Ad. Palaitis, J. Kasputis.

Ivairių valst.:

Kur siela kyla...

Atkelta iš 15 psl.

ir toliau eiti mūsų protėvių pramin-tu keliu, protėvių - kaimiečių, kurie garbino Dievą ne auksu, bet širdimi, ne tiek puošnumu, kiek nu-sižeminimu, ne forma, o dvasia, kas nekliudė tolydžio stiprėti jau ir taip artimiems ryšiams tarp Dievo ir lietuvio, kuris jau iš seno, savo rezignacijoje pasiguosdavo kun. Vienažindžio taip tiksliai iš-reikšta svajone:

"Ci gi gražus gražus tolimalis dan-gus,
Kada man' pašauksi ten, Dievuli
brangus,
.....

Kada žvaigždėm grįštais keliais
vaikštinėsiu..."

Tą artimą ryšį tarp žmogaus ir Dievo jaučiau Chicagos lietuvių šventovėje, ir išėjau pilnas dėkin-gu fundatoriams, architektui, menininkams, aukotojams ir darbinin-kams, įgalinusiems mane, iš toli-mos Brazilijos atvykusį, pajusti lie-tuviškos tautos palaimą. Jei kituo-se mūsų žygiuose būtų tiek polėkio, tiek lietuviško nuoširdumo, pasiry-žimo, energijos bei lėšų, turbūt, ne-liktu šioj žemėj nė vienos kliūties, kurios neįstengtų lietuviai nuga-lėti.

1957.VII.15.

Dr. A. HAGENTORNAS

(Physician & Surgeon)

priima ligonius kasdien

nuo 6 val. vakare iki 8 val. vakare (iš anksto susitarus) savo kabinete (office), kurio adresas yra šis:

4655 Kingswell Ave., Suite 215,
(Kampas North Vermont Avenue),

Los Angeles 27, California.

Telefonas
NOrmandy 1-6260

Po \$2.00:

J. Mitrius, Colo., J. Sakalauskas, Ariz., S. Siskinas, Wash., Dr. V. Jodeika, Oregon. J. Kuprionis, Louisiana, J. M. Bachulus, Maine, J. Dukauskas, Mo., Marie Podenes, Tenn., P. Usanis, Florida, Kun. St. Aleksie-jus, N. Mexico, Dr. J. Stasiūnas, N. Dakota. **\$1.00** — Rev. V. Aleksonis. No. Dakota.

Lituanistinių Šeštadienių Mokyklų Pro-gramos. Ignas Malėnas ir St. Barzdukas. I d. Pradžios mokyklos 1—8 skyriui-klasei. II d. Aukštesniosios Lituanistinės mo-kyklos 9—12 klasei.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis, Realtor

Phone: NO - 41733

2648 Griffith Park Blvd.,

Los Angeles, Calif.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdraus-ti automobilius, namus ir kitokį turta; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

Bendradarbiai:

B. Budriūnas — P. V. Raulinaitis

LITHUANIAN DELEGATES to the World Congress of the Lay Apostolate which was held recently in Rome,

LIET. DELEGACIJOS nariai II Tarpt. Pasauliečių Apaštalavimo kongrese Romoje. Iš kairės: Ponia G. Kaneb-Watkins, kurios kalbą spausdiname šiame pls., kun. V. Mincevičius, Min. E. Turauskas, ponia Watkins-Vaitiekūnienė, vysk. V. Padolskis, inž. A. Rudis,

prel. L. Tulaba, Marija Rudienė, Birutė Venckuvienė-Šlepetytė, prof. Ivinskis, kun. dr. V. Balčiūnas, kun. dr. V. Cukuras. Nuotraukoje trūksta delegatų kun. S. Ylos, kun. dr. V. Kazlauskas ir kun. J. Riaubūno, stebėtojų — kun. dr. P. Brazio, MIC, kun. V. Delininkaičio, Paulinos Ivinskienės, kun. S. Matulio, kun. J. Navikevičiaus, kun. dr. P. Ribikausko, kun. A. Rubšio ir un. S. Žilio. (Daugiau žiūr. foto nuotr. 20 psl.)

SMALL ATOM OF ETERNITY

Lithuanian Women Through The Half Of This Century

Mrs. GENEVIEVE WATKINS KANEB, Worcester, Mass.

From the thirteenth century under Mindaugas when Lithuania became a Catholic nation, her people have withstood centuries of repeated barbaric invasions by ungodly hordes who despoiled land, enslaved the body, tainted mind, and held in shackles an indigenously nationalistic group whose culture and mores have survived under the plow in farms and fields, in Feast Day family gatherings and in the Church which has always been the heart of life. Lithuania has remained an unfettered race. Ten million people today within whose veins courses blood which still repels subjugation are classified by virtue of time into three strata:

First, there are those who had to make a new life under pre-World War I dictates wherein education was obliterated except under Russian texts. This group migrated to other continents at great hardship, taking from the homeland thousands of healthy young men without benefit of education in order to escape conscription under despotism. These are the first emigrants whose determination, love of land and Christ, built hundreds of churches, Catholic schools, Convents, educated large families of children, preserved their language, culture and folklore, and assisted from hardearned savings their brothers and sisters in the homeland. Great credit is due to the first Lithuanian Americans. Numerous institutions have been built in Lithuania by the seven million people who have been strewn

throughout the world. They not only adjusted to a new mode of life, but retained their ethnic principles and indigenous morality.

The second group, of which I am one, is the generation of Americans who are proud to keep faith with their forebears. Most are bi-lingual; thousands send their children to Lithuanian Catholic schools in order to extend to another generation the beauty of a language, ancient and difficult, the spirit and the national pride of a nation which is suffering cruelly under bolshevism.

The third group is the so-called "displaced person" who by God's fortune avoided death or Siberia. This group, absorbed in many countries, will never relent in the fight against communism because it has suffered the unscrupulous invasion first-hand.

Before World War II Lithuania had a structure of democracy which was exemplary. Mothers had children without fear. Education was open to all. Women enjoyed equal rights to hold office, political, educational and civic. They were given all benefits as well as the privilege of voting. They enjoyed the cultural benefits of organizations. The group which I represent had over 100,000 members in free Lithuania. They maintained girls' schools, published four newspapers, several libraries of books on child care, education, family problems, and home life. They arranged Catholic conferences, retreats, song festivals and olympic events.

With the advent of Communism in 1940 all Catholic institutions were enclosed, buildings were commandeered and the wealth confiscated. As for Catholic Action, there wa / *Continued on page 20*

Address by Mrs. G. Watkins, Kaneb delivered before the World Congress of the Catholic Women in Rome, Italy.

EUROPOS LIĖTUVIS

didžiausias ir turtingiausias Europos
lietuvių savaitraštis

visomis jėgomis tempiasi ir dar ruošiasi kaskart tobulėti. Jis vertas visų dėmesio. Dėlto prašom įsitikinti. O įsitikinti lengva: prisiyskite savo adresą, ir keturias savaites nemokamai gausite "Europos lietuvių", nesrovinį ir nepartinį savaitraštį.

Adresas:

"Europos Lietuvis" Administracija,
1, Ladbroke Gardens, London, W. 11
Eniland

A GROUP OF DELEGATES and GUESTS to the World Congress of the Lay Apostolate which was held recently in Rome.

DALIS SVEČIŲ, dalyvavusių II Tarptautiniame Pasauliečių Apaštalavimo Kongrese Romoje. Iš k. į d.: kun. Stasys Yla, prel. L. Tulaba, baronesė E von Guttenberg, vysk. V. Padolskis, kunigaikštis Karolis zu Loewenstein, ponias Rudienė, M. Vark, prof. J. Eretas.

in Kaunas is training future priests prayer books are being published, and war-damaged churches repaired.

Very Rev. Msgr. John Balkūnas, pastor of Transfiguration Church, Maspeth, spiritual director of the Lithuanian Roman Catholic Federation, said he knew of no collection being organized in the U. States for the Church in Lithuania.

He explained that about two years ago Bishop Brizgys stressed the need for having funds available for the spiritual needs of Lithuanian Catholics when the Catholic Church in Lithuania is again free. He said the bishop opened a fund for this purpose but has never asked for collections.

"As for pocketing the money, that is sheer calumny," Msgr. Balkūnas declared. "Any money deposited in the fund will be used solely for the Church in Lithuania."

The monsignor said he "could not imagine why the Moscow Radio is bringing the matter up now."

He said he accompanied Bishop Brizgys on a trip to Latin America in 1955, but did not recall him ever having spoken about organizing collections of any kind.

The priest said it was true that there are five bishops in Lithuania, but stressed that only one of them — 81-year old Bishop Casimir Paltarokas of Panevėžys is free to carry out his episcopal functions.

Msgr. Balkūnas commented that "this gives a fair idea of the degree of freedom the Church enjoys in Lithuania."

He said that while the Russians are permitting the Kaunas seminary to function he knew of only one prayer book being published. And as for churches being repaired, the monsignor said, this is something for which the Catholic people, not the government, are to be thanked.

Msgr. Balkūnas recalled that Bishop Brizgys, together with Archbishop Joseph Skvireckas of Kaunas, was forced out of Lithuania during the Nazi occupation and later forbidden by the Soviet authorities to return. He said Archbishop Skvireckas is now living in Austria, and another exiled prelate, Bishop Vincentas Padolskis of Vilkauskis resides in Rome.

(Tablet, Sept. 28, 1957)

even a soul who dared to practice it, not only overtly, but even in the privacy of the home for children were indoctrinated to spy on their own parents. There stands today in Moscow a statue of a lad who betrayed his family. They met death through his infamy.

Today, outside the iron curtain Lithuanian women in the United States, Canada, England, Scotland, West Germany, Australia, Argentina, Brazil, Uruguay and Columbia are re-kindling that spirit which was ruthlessly plucked from within their very hearts. Theirs has been a difficult life: to leave all that has been dear and close, to worry about those left behind, and to carry on in a strange world undaunted.

For all the women of the world, the souls behind an unnatural, vicious curtain, I beg Your prayers and extend a hand of courage for motherhood is the universal problem and solution of mankind, life's

adjustment to situations through every cycle of frustration. Nature reaches out to teach each new cycle of life by destroying a part of each present. yet each destroyed present yields itself a stronger foundation for the future. It is the mother who must explain the past through the terms of the misunderstood present and show that the elemental beauty of truth will outlive changes of environment, age, personality itself. There is no permanent destruction of beliefs. Even displaced from the known background, separated from the mores that are as close as her own heart, she will yet preserve them for her children by the very solidity and strengths of her own conduct and faith. Wherever she goes, she will carry the indestructible beauty of the past and mold it into a strong present, and her children, believing as she does, because she is the closest and most effective force within their lives, will carry forward that same faith and bury it, unknowingly, within their very hearts.

Just as each apparently disappearing wave is swallowed in the surge of the following, the total outcome is a surge of eternal, indestructible solidity. So, each Mother's faith is one small atom of eternity's faith and each tiny part of her courage joins with the other millions to become a sudden great-

ness. Her teaching is in her being and loving. As she is, so her children will be, integrating the faith and beauty of the past that has lived and grown not only through generations, but through the very ages themselves.

So each Lithuanian mother becomes an American Mother and her allegiance to her new country is more strong and more beautiful because it has been mellowed through its contact with sorrow, with beauty, and with faith that is the eternal language of motherhood through the ages, the languages, and the nationalities.

Thus, as the mother lives for her children, she also lives in her children, and she reaches toward the interests of her new country with perhaps a little hidden bitterness that it has now become all that she has, but she hides this ache from her children and teaches them to hold out their hands eagerly to the newness that is theirs. Knowing that her children will build upon her attitude, she leads them forward into the new present, merging herself into all that is new not suddenly, but slowly, that the and good for them until she finds not suddenly, but slowly, that the sadness of the past has gradually become the goodness of the present, and the solid hope of the future.

MOSCOW ATTACKS U.S. LITHUANIANS

Msgr. J. Balkūnas Exposes Charges as Baseless and Ridiculous

The Moscow Radio, in a lengthy broadcast, charged Lithuanian Catholic leaders in North & South America with organizing a worldwide collection for the Church in Communist-controlled Lithuania "under false pretenses".

The station singled out for special attack Auxiliary Bishop Vincentas Brizgys of Kaunas, now living in exile in Chicago.

It said the bishop and his fellow-organizers are "stuffing the collection in their own pockets."

The Moscow Radio denied that Catholics are being persecuted in Lithuania.

It said there are now five Catholic bishops in the country and over 1,000 priests are serving the Catholic community. The station added that a theological seminary

LITHUANIAN MAPS

Now available to Lithuanian Days readers

● BOOK MAPS WALL MAPS ●

Multicolored map of Lithuania, with insets of Lithuania in the Bronze and Iron Age and Lithuania in the 15th century, showing place-names, waterways, cities, lakes, etc. This is the definitive map of 1939.

Compiled by J. Andrius,

with the technical assistance of Profs. A. Salys, Stp. Koiupaila, K. Pakštas, Drs. M. Brakas, M. Gimbutas, and A. Šapoka.

Only a limited supply available.
Wall map, approx. 35x46: \$4.50
Book map, in folder: \$3.50

LITHUANIAN DAYS

9204 So. Broadway, Los Angeles 3, California

ANDRIUS AKELAITIS, M. D.,

The Most Outstanding Authority In The World On Corpus Callosum

A Brief Review of His Life and Work

By Dr. V. TERCIJONAS, Brooklyn, N. Y.

Dr. Andrew Akelaitis, son of Lithuanian immigrants, was born on July 11, 1904 in Baltimore, Md. He died on Nov. 24, 1955 in New York from a third heart attack. His body was laid to rest in the Lorraine Cemetery Mausoleum in Baltimore, beside his parents, his sister Victoria and his uncle Adolph Denbinas.

In 1929 he married Miss Victoria Česnaitė, who was also born in Baltimore and the daughter of Lithuanian immigrant parents. She graduated from a local teachers' college and taught school for some time in her home city. Her father, John Čėsna, was active in Lithuanian circles of Baltimore and owned a clothing factory. Later he became a building contractor and built homes on a large scale on the outskirts of the city and he was for many years until his death the president of the Lithuanian Building and Loan Association in Baltimore.

Dr. Akelaitis' only son Andrew was born on August 11, 1944 in New York.

The Parents and Sisters of Dr. Akelaitis

His father, Kazimieras Akelaitis hailed from the parish of Šunskai and from the hamlet of Piliakalnis, or from the town of Mariampolė, so to speak, and came to America circa 1888. The doctor's mother Katherine Raubaitė Akelaitienė hailed from Senautis in Suvalkai.

The doctor's sisters: Victoria and Lilian (Lelija). Victoria was married to Henry Hulbert an Englishman, whose brother was an admiral in the British navy; her husband lost his life in World War I, and after being a widow for some years she was married the second time to Jack Requardt, a prominent and rich attorney of Baltimore. Lilian was married to Adolph Denbin who was a graduate of Massachusetts Institute of Technology as an electrical engineer. They had no children.

Victoria who was married to Henry Hulbert had one daughter named Liela, who is a pathologist and lives with her husband, Dr. Carl Wells, also a pathologist, and their two children in Jacksonville, Florida.

Student Years

Andrew Akelaitis was a gifted student and the parents aided him in attaining a higher education. He knew French and German, which were necessary for his medical research work and frequently cites sources in those tongues. If Dr. Akelaitis felt that was of Lithuanian descent it is to the credit of his family while the American school could only accelerate his assimilation and Americanization.

He graduated from John Hopkins College in 1925 and from the John Hopkins University medical school in 1929 with an M. D. Subsequently he specialized in psychiatry at the same university by studying under the famed Prof. Dr. A. Meyer.

His medical work

From 1930 to 1936 he was an instructor in psychiatry at Rochester University, N. Y.; from 1936 to 1943 he was an assistant professor at the same university. From 1943 to 1947 he served in the U. S. navy as a commander. From 1947 until his death in 1955 he lectured on neurology as an assistant professor at the Cornell University medical college in New York. Beside this, he worked in several hospitals as an assistant physician in neurology, as an associate in neuropsychiatry (as a consultant and attending neurologist and psychiatrist) in the following hospitals of New York: Memorial Hospital, Manhattan State Hospital, and Mt. Vernon Hospital. He was a member of the following societies: A. M. A., N. Y. Med. Soc., Am. Psychiatr. Assn., Sigma Xi, Alpha Omega, Alpha and others.

His Medical Research

Besides teaching Dr. Akelaitis made researches into the functions of the brain and wrote about 19 papers from this branch of medicine in which he had specialized, namely, in neurology and psychiatry, and of these papers most of them (10) were devoted solely to corpus callosum (a hardened body in the brain).

He began his research work while teaching at the University of Rochester. This research work made his name known in the medical world as "the most outstanding authority in the world on corpus callosum."

His research articles were published in the following medical journals: 1. American Journal of Psychiatry, 2. The Journal of Nervous and Mental Disease, 3. The Archives of Neurology and Psychiatry, 4. The American Journal of Pathology, 5. The Journal of Neuropathology and Experimental Neurology, 6. Journal of Neurosurgery.

Dr. Akelaitis died at a comparatively young age, he was but 51. His untimely death cut short a career in which he hardly had time to fully develop his scientific creativeness in his chosen field of medicine. About 5 years prior to his death he began to get overweight; simultaneously his blood pressure went up, from which he had recurring heart attacks.

His personal character was typical of a true and good Lithuanian, serious, unpretending and affable. He spoke little but thought much. He was so modest that he disliked to praise himself and show off concerning his achievements. In fact he was so unaffected that his relatives never heard him boast of himself about his attainments in medical research and it was only lately that his relatives had learned from others about his reputation in the world and the honor in which he was held by his colleagues. In family life he was an exemplary husband and a good father.

In the summer of 1926 Dr. Akelaitis went abroad to Lithuania, the homeland of his parents, where he spent several months. He gained a good impression of Lithuania, as Dr. Vencius and his wife aver, since he was a guest at their homes in Kaunas and Palanga. During his sojourn in Lithuania he took interest in everything with which he acquainted himself.

The Hobbies of Dr. Akelaitis

He liked flowers and in his spare time worked in his flower garden; he had beautiful flowers and knew their common and Latin names. He also was a music and art lover, and collected paintings and books. He also had interest in literature, history, biography and nature studies. He liked opera and symphony music and while visiting Lithuania in the summer of 1926 he didn't miss a single opera.

Dr. Akelaitis as a Lithuanian-American

Concerning my query about his activity among Lithuanians, Mrs. Vencius, who has presented me with biographical material about him, replied in this manner: "In reply permit me to ask you, being a doctor yourself, how much time do you have to devote to other activities apart from your profession and family. It is almost the same with every member of your profession who sincerely devotes himself to his medical career.

"In my opinion Dr. Akelaitis was a more faithful Lithuanian-American than what we generally find among first generation Americans of Lithuanian parentage. He wasn't ashamed to admit that he was of Lithuanian origin. He was interested in the mother country of Lithuania and her people. While still in his youth he had one concern and made a vow that if ever he would succeed in achieving something great and impressive in his chosen medical career the Lithuanian people would get the credit or share the honor for his achievement. While attending schools of higher learning his name was spelled Akelytis. When his oldest sister was enrolled in school her surname was spelled just as it sounded in English and thus the same spelling remained also for his other sister, Lillian, and later also for Andrew, who was the youngest in the family. When he grew older and found out that the correct Lithuanian spelling of his name was Akelaitis, he then made the correction, asserting that if he would achieve something in medicine he wanted the world to know that he's Lithuanian, although American-born."

Such being the case he didn't want to change his name to make it sound like an English name, as some Lithuanian-Americans do. To all his medical writings and prescriptions he signed his true name, Akelaitis, and various signs or directories bore the same.

Mrs. Vencius further informed me:

"He devoted his whole life to his profession as a conscientious person of high integrity and could not spare any time to outside interests. If he would have shuttled back and forth between his profession and outside interests he would not have achieved such heights in medicine, and likewise perhaps he would not have gained the high reputation in his profession as a famed neurologist and

psychiatrist and known as an authority on corpus callosum. I believe that we Lithuanians can pride ourselves over his achievements, since he was a son of Lithuanian parents, and he himself was proud to be of Lithuanian extraction and upon reaching an honorable place in medical research he wanted the Lithuanian people to share this honor with him."

To the Lithuanians Dr. Akelaitis is perhaps known only to those with whom he became acquainted, because, as we have mentioned, he didn't have the time to make friendships. While living in Rochester, N. Y. he paid a visit to the Lithuanian parish and met the pastor, the Rev. Bakšis. He was proud of his Lithuanian origin and had interest in the people of his race however, medicine was his career to which he devoted all of his time.

In 1935, when the Mental Hygiene conference took place in Washington, there were several psychiatrists in attendance who were from Lithuania, among them were Prof. J. Blažys, Dr. Smalstys and Dr. Kairiūkštis, whom Dr. Akelaitis met and made their acquaintance and was their advisor.

The author of this article upon his arrival in America in 1949 met Dr. Akelaitis and made his acquaintance and then later met him several times. He made a fine impression by his affable nature. He was not haughty, although he was distinguished as a research medic and he strove sincerely to assist the author in getting established in a new land.

It is regrettable that we did not and could not make use of his large treasure of medical knowledge by inviting him to read some of his medical papers or reports before the Lithuanian Medical Society of New York. Following the heart attacks which he suffered his activities were curtailed.

In the person of Dr. Akelaitis, due to his untimely death, we lost a great Lithuanian son and the world lost a medical research worker.

By his life and work he has set an example for us, particularly for the young generation of Lithuanian-Americans — this example is the ideal of a scholar-scientist inspiring others to strive for higher achievements in medicine and other fields of science and learning. Hitherto, the favorite and fondled "greats" of the Lithuanians were the artists of the stage, opera, ballet, boxers,

Concluded on page 23

CLEM'S MARKETS

- Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.
- Importuoti lenkiški kumpiai.
- Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andriulio ūkyje, Mich. valstybėje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 1-9155

Clem Taberski, sav.

From the Lithuanian Poets

DAWN AND DAY

(Aušros, dienos...)

BALYS SRUOGA (1896-1947)

*Dawn and day the yarn is mingled
Underneath the song-beat roof;
Lilies too that have been swingled
Steal unmarked into the woof.*

*Moments flicker by, and ages,
Shadowing the humble lot.
Looms and yarn and weaving's stages —
If all these could be forgot!*

*Fragile lilies come persistent;
Hands and singing thin and tire;
Yarns fail; but the end is distant
Like the term of leashed desire.*

*Now at noon the light condenses;
New wings whisper on the air;
But a waiting wisdom senses
No escape from numb despair.*

*Brakish eyes still redly smoulder,
Caught in gray and tenous strands;
Lily-stems that break and moulder
Plead the touch of hopeless hands.*

TWO LITHUANIAN FOLK TALES

Translated by MILTON STARK

THE WISE SIMPLETON

At another time there lived three brothers, two of whom were wiseacres and the other a simpleton.

The brothers built themselves stables, the wiseacres fine stables and the simpleton one of rotten sticks. They agreed among themselves that when the animals had been herded home from the fields, they should belong to the owners of the stables into which they would go. The animals were herded home, and all the best stock went into the stables of the wiseacres — all but a scrawny calf, which, not finding a place with the other animals, sought out the simpleton's stable.

Some time went by and the brothers' mother died. The simpleton carried her away in a wagon to be buried. Driving along across a bridge, he descried the approach of some lords driving. He stopped and seated the corpse on the wagon; then he passed a thread through her upper lip, dropping the free end through a crack in the pavement of the bridge, and hid himself under the bridge.

The lords drove up and called out:

— Out of the way, hag!

The simpleton under the bridge

gave the thread a few hearty tugs, causing the corpse's lip to jerk vigorously. The lords thought themselves the butt of some insolence; so the driver jumped down from his seat and struck the woman across the back with his whip.

The woman fell to the ground.

Now the simpleton came forth from his hiding place and demanded:

— What have you done, killed my mother?

The gentlemen, finding the woman really dead, supplicated the simpleton to quiet himself. They filled a poke full of money for him so he would not tell anyone that they had killed his mother.

The simpleton took up the money and drove off.

He buried his mother and, returning home, went to his brothers' to borrow a measure with which to scale his money.

The wiseacres scoffed:

— Enough of your prattle, fool. Why do you want a measure? Is it that you have so much money?

Nevertheless they lent him a measure.

The simpleton scaled his money

and returned the measure to his brothers, who afterward came upon several gold pieces lodged under the measure's hoops, which discovery astonished them greatly.

— Where did you get so much money? — they asked.

— Why, I killed our mother, carted her to Kaunas and sold her. There is a demand for dead women there.

Hearing this, the wiseacres killed their wives and hastened to Kaunas to sell them. But as it turned out they barely escaped with their own lives, having to abandon in their flight their horses and wagons.

Returning home on foot, enraged by the simpleton's cunning ruse, the wiseacres determined to drown him. Whereupon they captured him in a sack and hauled it to a lake. But, finding the water frozen, they had to leave their burden and return home for an axe.

Presently the simpleton in the sack heard a Jew approaching in a wagon. As soon as the wagon drew near, he took to lamenting loudly:

— I do not know how to read or write, yet they want to make me king!

The Jew overhearing the cries, thought to himself: "I know how to read and write; let them make me king."

He therefore called out, "Just you crawl out of that sack. I will take your place."

The Jew untied the sack, freeing the simpleton, who retied the sack after the Jew and, taking the latter's wagon, drove away.

The wiseacres came back with an axe and chopped a hole in the ice, wherein they cast the Jew.

Several days later the simpleton came home.

The wiseacres were aghast.

— Where have you come from? Certainly we drowned you in the lake?

— You did nothing of the kind. Why, as soon as you had thrown me into the hole in the ice I found myself in a great city. If you would go there yourselves you would see how plentiful and inexpensive things are. Drown? Not a chance!

— Well, then, throw the two of us in!

Taking two sacks with them, the wiseacres and the simpleton went to the lake; where the simpleton confining each in his own sack, first cast one into the hole in the ice, the made ready for the other, who, hearing the first one already gurgling, made known his anxiety to follow: "Quick, throw me in, for he is already haggling with the merchants!"

The wiseacres were drowned and the simpleton took their properties and riches and lived happily ever after.

THE SILVER WELL

One aristocrat had a servant by the name of Kančius. Kančius was allowed to walk everywhere, but he was forbidden to enter one room.

One time the aristocrat was gone from the house. Kančius could not bear it any longer — he had to see what there was in the forbidden room; so he opened the door and cut his finger as he did—but found nothing inside.

Upon coming back, the aristocrat reproved him: "Why were you in the forbidden room?"

Kančius tried to defend himself; but the man of the house, seizing his hand, said: "And what is this? You cut your finger on the door. You should be hanged for that, but this time I forgive you. Just do not go in there anymore, for then you will not be spared!"

Again the aristocrat left the house. And Kančius' curiosity got the better of him — he was lured to the room.

"Happen what may, I shall go once more to see," said Kančius and opened the door. He saw a mare tied in one corner of the room and a wolf in the other. The wolf had been given hay and the mare meat. Both were so starved that each was left with just hide and bones. The mare broke into speech: "Brother, exchange our foodstuffs: give the meat to the wolf and the hay to me."

Kančius did just that.

The man of the house returned and reproved him: "Well, why were you in the forbidden room again? Now it is necessary to kill you!" And Kančius said, "If you are going to kill me, kill me, then, but let me enjoy myself some before I die."

The man of the house let him do so. Kančius pulled out a lyre and played so sadly that the man of the house sat down at the table, leaned on his elbows, and did not stir. He was enchanted. Kančius played for a long time, and each sound went deeper still into the aristocrat's heart. Finally tears flooded his eyes.

— Because you know how to play so beautifully, — said the saddened man of the house, — I forgive you this time, too, but see that you do not go into that room again.

Once more the man of the house went away. Left alone, Kančius walked here and he walked there — it was lonely, and he could not rid himself of the thought of looking into the forbidden room.

— I shall go; what will happen, will happen.

And he went in. In the center of the room he saw a silver well. He stuck his finger into the well and it turned as light as silver.

And the mare said to him: "Now when the man of house comes back he will not forgive you. You might as well plunge your whole body into the well! Here, take this towel, brush, and rolling pin. Mount me backwards so you can see better, for we two must flee."

Kančius did just that. He sat backwards on the mare, and she carried him swiftly, through fields, through forests.

As she ran, the mare said, "When you see not far away a cloud coming with the wind, throw the brush."

Hardly had Kančius raised his eyes, when a terrible roaring storm, with lightning flashes, thunder and tempests, was approaching.

— Throw the brush, for we will be caught! — shouted the mare.

DRAMA PRIZE WINNER — ALGIRDAS LANDSBERGIS

ALGIRDAS LANDSBERGIS, Prize-Winning Author.
RAŠYTOJAS A. LANDSBERGIS.

Algirdas Landsbergis, whose first novel, "The Journey," won a \$1,000 prize in "Draugas" novel contest, in 1954, has just won another, this time for a play.

His drama "Five Poles in a Market Place", won first place in a drama contest for Lithuanian authors living in the free world.

The Cleveland Chapter of the World Lithuanian Community sponsored the contest, which drew entries from the United States, Canada, England, Germany and Italy. The play deals with the last stand of the Lithuanian guerilla resistance against the Soviets in 1951.

A. Landsbergis is on the staff of the Assembly of Captive European Nations in Manhattan. He writes regularly for radio and television.

Prize winner is 33. In 1944, he fled from Lithuania and after five rugged years in Germany came to America.

His latest book is short story collection "The Longest Night".

BOOKS & PERIODICALS

The Problem Of Hungary. A summary the Report of the General Assembly's Special Committee. A U.N. reprint from the United Nations Review, August 1957. Price 15 cts.

The U. N. report on the revolt in Hungary has been called "perhaps the most remarkable document ever issued by the United Nations." One cannot read the report without realizing how ruthless the Soviet Union has been in suppressing the freedom of a small nation. If you would like a free summary of the report to send to a relative or friend abroad, wherever it is safe to do so, write to the Common Council for American Unity, 20 West 40 Street, New York 18, N. Y.

Jonas Grinius, **Die Herkunft der litauischen Kreuze.** Baltisches Forschungsinstitut, Bonn, 1957. Commentationes Balticae, III, 2.46 pp.

ear three times. The tobacco pouch jumped out and the mare disappeared.

Now Kančius opened his tobacco pouch and said, "Let there be food and drink for me!"

Instantly there appeared a little table on which there was food and drink, Kančius closed the pouch—everything disappeared.

Kančius threw the brush. And there grew a forest so thick that a mosquito could not penetrate it.

The man of the house chased them to the forest, but he could not go any farther. He raced home for an axe to chop down the forest. Having returned with an axe, he chopped himself a path through the forest and again gave chase to the two.

Now the mare again said, "Do you see anything?"

— The cloud is rushing on once more, — said Kančius.

— Throw the towel; just be sure it lands lengthwise.

When Kančius threw the towel a wide sea appeared without end or shore in sight. The man of the house pursued them to the sea and fell on his belly to drink up the water. He lapped and lapped until he burst.

— Well, now we can ride calmly, — said the mare. — He split in two while lapping the water.

Having come to a forest, they stopped, and the mare said: "Now strike me three times on the ear as hard as you can with both hands and a tobacco pouch will jump out for you; in the pouch you will find whatever you will want: food and drink — whatever you will want, everything will come out of the pouch."

Kančius whacked the mare on the

GEROS ŽINIUS

Jūs galite siųsti savo artimiesiems į Lietuvą

DOVANŲ SIUNTINIUS

įvairių rūšių rūbus, medžiagas ir maistą.

Taip pat galite siųsti visokius vaistus.

PRISTATYMAS GARANTUOTAS.

Per visiems žinomą

ROUND THE WORLD TOURISTS

vienintelį atstovą Pacifico pakrašty.

WE 3-8491

334 No. Fairfax Ave. Los Angeles 36, Calif.

WE 4-7838

1. Coat of Arms of Klaipėda. — Klaipėdos miesto herbas. 2. The Lithuanian Countryside. — Lietuvos vaizdas. Dail. A. Žmuidzinavičiaus piešinys. 3. Birutė Chapel in Palanga, — Koplytėlė Birutės kalne Palangoje.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

Part VIII

Until the 13th century Lithuania had been ruled by many dukes. It is not certain when Lithuania became a united state, but it is known that she was under the control of one duke, Grand Duke Mindaugas, before the battle of Šiauliai in 1236, when the Order of Swordbearers was defeated. In those days Lithuania had won back from the Poles Gardinas, Naugardukas, Slanimas, and Valkoviskas, from the Russians Polock and Smolensk; Lithuania was also beating back the invading Tatars.

Thinking to strengthen military defenses, Mindaugas elected to have himself christened into the Catholic faith. This he did in the winter of 1251 with members of his retinue. Mindaugas then notified the pope and sought his protection. In 1253 Pope Innocent IV crowned Mindaugas King of Lithuania.

But Mindaugas had miscalculated, for even after his acceptance of Christianity he was continually at war with the Russians, Poles and Germans.

The Teutonic Order, wanting to cut off Lithuania from the sea at Kuršiai, in 1252 built the powerful fortress of Klaipėda, called by the Germans Memelburg. In 1259 they built a second fortress on the Nemunas — Jurbarkas.

The Lowlanders (žemaičiai) several times attempted to take Klaipėda, but failed. They then invaded the territories of the Order and in 1260 defeated their army at Lake Durbe in Latvia.

Lithuania's uniter, King Mindaugas, was assassinated in a plot of petty dukes in 1263, and Christianity disappeared.

(To be continued)

1. A Lithuanian Knight on Guard. — Karžygys Tėvynės sargyboje. 2. The Coronation of King Mindaugas in 1253. — Karaliaus Mindaugo vainikavimas 1253 metais. Dail. Adomo Varno piešinys.

Andrius Akelaitis...

Concluded from page 21
baseball players, motion picture artists. Sometimes those Lithuanian "stars" who claim to be of Lithuanian parentage do not know anything about their race, nor do they give a single thought about it and they much less want to hear about their origins and yet we "claim" them and pride ourselves over their success.

Dr. Akelaitis, as one of a small number of Lithuanian scholars and scientists, shows us a new road, however, not without obstacles, by which we can make a name for ourselves. It is not enough to pay attention to voice and the training of the arms and legs, nay, it is not enough to be only a dancing, singing and acting nation, but we must also do research work into the spiritual center of a human

individual — the brain and its functions in which there are many unexplained mysteries.

Sources

"Who's Who" in the Eastern part of the United States, "American Men of Science", New York Med. Journal, Dec. 1955.

Much of the biographical material on the life of the doctor and his parents and sisters was made available to me through the courtesy of Mrs. Victoria Vencius of Brooklyn, N. Y. As a cousin of Dr. Akelaitis she knew him since childhood in Baltimore, Md. I want to acknowledge my deepest indebtedness to Mrs. Vencius for her detailed information and also to Mrs. Akelaitis, the widow of the late Dr. Andrew Akelaitis, who made available to me his medical papers and gave me a photograph of him and other supplementary information.

Dr. V. T.

Translated from the Lithuanian by P. W. Urban

SOFIJA PACEVIČIENĖ

Entrance to Jerusalem / Įžengimas į Jeruzalę

TWO LITHUANIAN ARTISTS

Mother and Daughter

SOFIJA PACEVIČIENĖ

Entrance to Jerusalem / Įžengimas į Jeruzalę

IRENA PACEVIČIŪTĖ

The Portrait of the Artists / Dailininkų portretas

SOFIJA PACEVIČIENĖ a graduate of Kiev and Kaunas art academies. Since 1948 she has been living and working in Rome.

The artist has exhibited in Reggio Emilia in 1946, at Irish College in Rome in 1948, at the Institute of St. Merici in 1954 and in Art Exhibition House of Rome in 1954. She also participated in "The Review of the Figurative Art" in 1948, Yearly Exhibits of the Roman Artists in 1952, 1954 and the "Greater International Exhibition" in Rome, 1954.

Mrs. Pacevičienė has also participated in these exhibits: The Second Italian Exhibit of Religions Art, 1946, Religious Art Exhibition in Novara, 1948, International Religious Art Exhibition in Rome, 1950 and others. She was awarded a medal and diploma — "Religious Art", Lucca, 1955, and honorary mentioning and diploma for "Italian Landscape", Viareggio, 1955.

IRENA PACEVIČIŪTĖ graduated in 1938 from Art School in Kaunas. She is also a graduate of the Royal Art Academy in Vienna, 1945, where she was a student of prof. Wilhelm Dachauer. Since 1945 Miss Pacevičiūtė has been living and working in Italy.

The artist has given the following one person shows: in Reggio Emilia, 1946, in Irish College, 1948, at the Institute of St. Angelos Merici, 1954, and in Art Exhibition House of Rome, 1954. She also participated in "The Review of the Figurative Art", 1948, Yearly Exhibits of the Roman Artists, 1952 and 1954, and in the International Exhibition, 1954.

Miss Pacevičiūtė was awarded the medal and the diploma — "Religious Art", Lucca, 1955, and also earned the honorary diploma — "Italian Landscape", 1955.

Nature Morte

by Irena Pacevičiūtė

LITHUANIANS MAKE NEWS

—All the delegates to the 1957 conference of the restituted Lithuanian Catholic Academy of Science, held October 2—4 in Rome, Italy, were received by His Holiness Pope Pius XII in a special audience. The conference was started with a High Mass celebrated by His Excellency V. Padolskis, Auxiliary Bishop of Vilkaviškis. The following were the main speakers at the conference sessions: Prof. Dr. A. Liuima, SJ.; Dr. S. Bačkis, Lithuanian Minister to France; Dr. Z. Ivinskis; the Rev. Dr. S. Matulis, MIC; the Rev. Dr. P. Brazys, MIC; Prof. Dr. J. Eretas, Anthony Rudis, National President of the Lithuanian Roman Catholic Federation of America, Mrs. A. J. Rudis and a number of Lithuanian-Americans have attended this conference in Rome, Italy.

—Miss Rūta Lee-Kilmonis, Hollywood, Calif., a prominent Lithuanian-American movie and TV actress, has one of the key roles in "Witness for the Prosecution", being produced by Arthur Hornblow. Miss Rūta Lee-Kilmonis is taking her place with Tyrone Power, Marlene Dietrich and Charles Laughton in the Agatha Christie hit play

which will be one of United Artists' top releases. Miss Rūta Lee-Kilmonis is an active member of Lithuanian-American community of So. California; she belongs to several Lithuanian-American organizations in Los Angeles; she belongs to St. Casimir's Roman Catholic Lithuanian Parish in Los Angeles.

—Povilas Tautvaišas, Chicago, Ill., has won the chess championship of the State of Illinois at a chess tournament held October 18-20, 1957, in Chicago, Ill.

—Dr. P. Dauzvardis, Chicago, Ill., Consul of Lithuania, has received an invitation from Richard J. Daley, Mayor of Chicago, and Joseph L. Block, President of the Chicago Chamber of Commerce, to take part in the Chicago International Fair and Exposition of 1959.

—Anthony O. Shallna, Boston, Mass., a prominent Lithuanian-American attorney and Consul of Lithuania, has appeared on a TV program, *These Are Roots* - directed by Cabot Lyford, on October 18, 1957 — Chanel 2, originating from Boston. That night's one-half hour program was devoted to Lithuania and Lithuanians. A. O. Shallna was interviewed and he gave a great deal of information on the present situation in Lithuania, suffering under the Communist occupation. Also Lithuanian Folk Dance Group under leadership of Mrs. O. Ivaška took part in that program.

—Arnoldas Vokietaitis, Hartford, Conn., Lithuanian-American soloist, has appeared recently on Arthur Godfrey TV show.

—V. K. Banaitis, New York, N. Y., one of the most prominent Lithuanian composers in the world, has composed a new opera *Jūratė and Kastytis*. The Lithuanian American Community, New York Division has established a fund to finance

MISS ZITA PENKAUSKAS, Sydney, Australia, was chosen recently "Miss Photography" out of 150 beauties in a contest held in Sydney, Australia; she won also \$1,200.

ZITA PENKAUSKAITĖ, š. m. spalio m. įvykusiame Sydnejaus, Australijoje, fotogenišiausios merginos konkurse iš 150 ausralių merginų laimėjusi I-ją vietą ir 1,200 dol. vertės dovanų. Varžybose ji buvo vienintelė lietuvaitė.

the publishing of this great work of V. K. Banaitis.

—The following books published by the Lithuanian Days Publishers — *žemė, Tautos Kelias, Vardynas, and Kovose Dėl Lietuvos* — were exhibited in an international book exhibition in Frankfurt / M., Germany, held the first week of October, 1957.

—Nuova Accademia, a publishing company of Milan, Italy, has published a book of 430 pages on the literature of the Baltic States — *Storia delle Letterature Baltiche*.

—Vytautas Kasiulis, Paris, France, a prominent Lithuanian artist, has arrived in Stockholm, Sweden, to open an exhibit of his works there.

—J. Kajeckas, Washington, D. C., Lithuanian Minister to the U. S., holds conferences regularly with

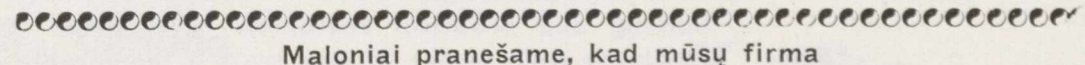
Dr. A. Spekke, Latvian Minister to the U. S., and A. Dinbergs, Estonian Minister to the U. S.; a number of problems dealing with Baltic States and their liberation is taken up for discussion at these conferences.

HALLMARK CARDS, INC., issued Christmas greetings in Lithuanian

People of 10 European countries —four behind the Iron Curtain — will be receiving Christmas greetings this year from friends in the U. S. in their own languages. . .

Hallmark Cards Inc., is expanding and extending manufacture and marketing of foreign language cards.

Countries represented in the expanded line are Norway, France, Germany, Italy, Spain, Sweden, Hungary, Poland, Lithuania, and Czechoslovakia.

Maloniai pranešame, kad mūsų firma PARCELS TO RUSSIA

121 So. Vermont, DUNKIRK 5-6550

siunčia paketus maisto, naujų drabužių, vaistų ir t. t. į Ukrainą, Armeniją, Gruziją, Latviją, Lietuvą, Estiją ir Rusiją. Muitai ir visos siuntimo išlaidos sumokama šitame krašte. Paketai, siūsti per mūsų įstaigą, gaunami Lietuvoje be jokio mokesčio.

Garantuojame pristatymą ir greičiausią patarnavimą.

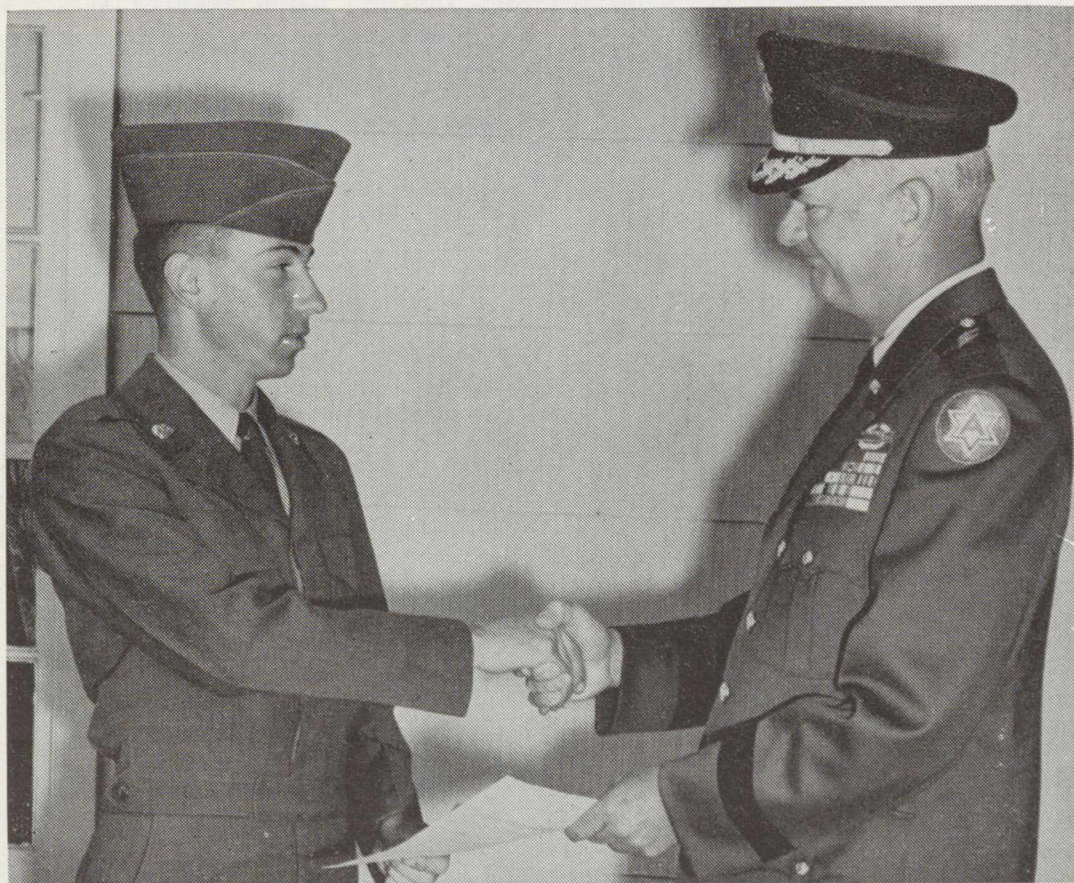
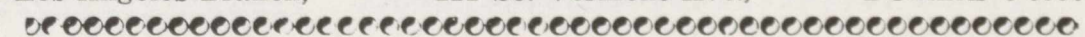
Siunčiame ir oro paštu.

Jeigu nepatogu patiems atvykti į mūsų įstaigą, galite paštu atsiųsti savo paketą, ir mes pranešime siuntimo kainą.

Valandos kasdien, išskyrus pirmadienius, nuo 10 val. ryto iki 6 v. vakaro (taip pat ir sekmadieniais)

PARCELS TO RUSSIA, Inc.,

Los Angeles Branch, 121 So. Vermont Ave., DUNKIRK 5-6550

PRIVATE JONS K. ŠIMONIS, receives congratulations and an achievement award from Major General William M. Breckinridge, Commanding General, Fort Ord.

JONS K. ŠIMONIS, kurio tėvai gyvena Los Angeles, gauna stipendiją toliau studijuoti karo mokslus.

US Army photo

A PART OF 700 DANCERS from all over the U.S. and Canada who participated in the All-Lithuanian folk dance festival in Chicago. On the same program also appeared about 500 parochial school children. VAIZDAS iš liet. tautinių šokių šventės, įvykusios Chicagoje birž. 30.

LITHUANIAN FOLK DANCE FESTIVAL IN CHICAGO

Lietuvių Tautinių Šokių Festivalis Chicagoje

CHICAGO'S tremendous Amphitheatre in the Stockyards was the scene of the first Lithuanian Folk Dance festival. 700 folk dancers from United States and Canada demonstrated, 20,000 witnessed the event. The Mayor of Chicago proclaimed June 30, Lithuanian Folk Dance Day, President Eisenhower, Cardinal Stritch and other dignitaries sent greetings. It was a fabulous spectacle of mass dancing and beautiful costumes. The press responded glowingly with praise. It was truly a memorable event.

The festival preceded with Masses and services in the Catholic and Evangelical churches. The program started with marches of massed flags, American, Canadian and Lithuanian National Anthems and speeches by dignitaries. The multitude of dancers entered with Suktinis and followed up with Kubilas, Kalvelis, Čigonėlis, Mikita, Kepurinė, Vėdaras, šustas and Lētūnas.

After the intermission the dancers performed Sukčius, Jonkelis, Senio Polka, Sadutė, Čzelis Blezdingėlė, Rugučiai Malunas, and closed with Noriu Miego (I'm sleepy), a popular Lith. ball room type of folk dance. Again, with much ritual, retiring of flags and orchestral send off the colorful evening ended.

V. F. Beliajus

BRUNO SHOTAS, who chairmaned the successful Lithuanian folk dance festival. Photo Ernest Studio.

BRUNO SHOTAS, liet. tautinių šokių šventės vadovas.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Amsterdam, N. Y.

WCSS — 1490 kilc.
Lietuviška programa
Sekmadieniais 7—8 val. vakaro
Programos vedėjas — Juozas Oišauskas.
Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
Saturdays — 12:30 — 1:00
KALI— 1430 kc Radijo stotis
Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.
Reikalų vedėjas — George Rudelis, 5027 Zelzah St.,
Encino, Calif.
Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

Baltimore, Md.

Lietuvių Melodijos Valandėlė
Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles
Sekmadieniais 12:30 - 1:00 vidurdienį
Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.
Phone SARatoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa
Medford, Mass. — WHIL — 1430 kilocycles
Worcester, Mass. — WORC — 1310 kilocycles
Sekmadieniais 8:00 iki 8:30 rytą
47 Banks St., Brockton 18, Mass.
Telef. JU 6-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

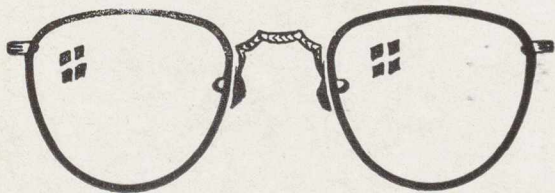
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje,
veikianti nuo 1934 m. balandžio mėn.
Boston, Mass — WLYN - 1360
Sekmadieniais 2:30 iki 3:00 val. po pietų
Muzika, dainos ir Magdutės pasaka
Direktorius S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. AN 80489

Roma — Italija

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21,10;
vid. Europos laiku — 41,15 ir 50,34 metų bangomis.
Vedėjas Dr. J. Gailius

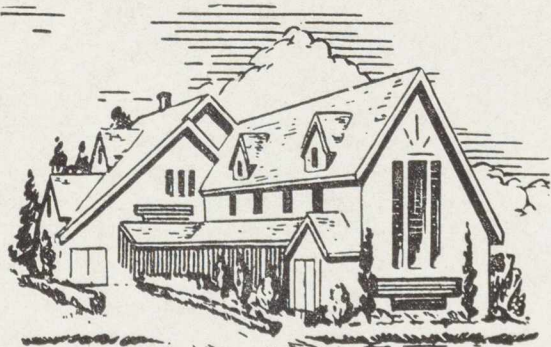
Circonvallazione Appia 158, kasdien trumpomis bangomis

EYES EXAMINED GLASSES FITTED
DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.
Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Įstaiga Los Angeles
COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namas

935 W. Washington Blvd. Los Angeles
Richmond 9-1061 Richmond 9-1062

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIJAS

Paseo del General Primo de Rivera 25
Transliuojama kasdien
nuo 21 val. 30 minučių iki 21 val. 45 min. Lietuvos laiku.
31, 32, 42 ir 49 metų bangomis.

Chicago, Ill.

SOPHIE BARCUS RADIO VALANDOS

Iš stoties WGES 1390 kiloc. kas dieną pirmadienį iki
šeštadienio nuo 8:30 iki 9:15 rytą ir kas pirmadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro.
Sekmadienį iš Radijo stoties WOPA 1490 kc. ir FM
102-3 MC nuo 8:30 iki 9:30 rytą.
Tel. HEmlack 4-2413
7159 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas

Tėviškės Garsų programą transliuoja
kiekvieną penktadienį 7: —7:30 v. v.
per W D O K stotį banga 1260
Programos vedėjas — Juozas Stempužis
1203 E. 74 Street, Cleveland 3, Ohio
Telef. EX 1-2296

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"

Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"

Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sundays 1:00 - 1:30 P.M.
Director Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich
Telephone BRoadway 32224

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda

girdime kiekvieną šeštadienį, 4:00—5:00 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)
Direktorius - Jokūbas J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J.
Tel. WAverly 6-3325

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles
Sekmadieniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų
Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour

Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

WAMO — 860 on your dial
Pittsburgh's Country and Western Music Station
Producer and Announcer: Frank J. Saldukas
5915 Elwood St., Pittsburgh 32, Pa.
Assistant: George Žilinskas.

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai

CKFH — 1400 banga — Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais nuo 12 val. iki 1:00 po pietų
Programos ved. J. R. Simanavičius, 132 Havenlock St.,
Toronto, Ont., Telef.: LE 4-1274

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New address:

HELEN MOCKUS 5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD, Calif.

New Telephone: NOrmandy 5-3351

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa Bendruomenės Balsas

Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles
Programa sekmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų
iki 4 val.
Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.

Pusvalandžius redaguoja redakcinis kolektyvas. Bendruo-
menės Balso reikalais rašyti: A. Gaigalui, 335 Titan St.
Phila.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles
Programos transliuojamos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 val. ryto

Klubo valdyba:

Garbės pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St
Pirmininkas Petras Armonas, 75 Clairmont St.
Vice-pirm. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.
Iždininkas Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.
Sekretorius R. Kiršteinis, 682 Hudson Ave.
Narys Br. Krokys, 10 Dudley St.

Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai:
A. Cieminis, Alf. Dziakonas, St. Ilgūnas, D. Podelytė.

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS

Washington 25, D. C.

Kas dieną pusės valandos programa Lietuvos laiku
girdima 19 val. 30 minučių trumposiomis
11, 13, 16, 19 ir 31 mtr. bangomis.

New Yorko laiku — 11,30 val., Melbourne — 2,30 ryto,
Buenos Aires — 1,30 p.p., Los Angeles — 8,30 rytą.

Programa kartojama Lietuvos laiku:
vidurnaktį — 24 val. — 25 ir 31 mtr. bangomis;
rytą — 7 val. 15 min. — 25 ir 31 metro bangomis.
15 val. — 11, 13, 16 ir 19 mtr. bangomis.
N. Y. 4 val. p.p., Melb. 7 val ryto, B. A. 6 val. p.p.;
N. Y. — 11,15 vakare, Melb. — 2,15 p.p., Buenos Aires
— 1,15 val. naktį.

N. Y. 7 val. ryto, Melb. 10 val. vak. B. A. 9 val. ryto.
Los Angeles 1 val. p.p.

Europa

Kasdien pusės valandos programa Lietuvos laiku:
21 valandą — 16, 19, 31 ir 251 mtr. bangomis.
21 valandą — 16, 19 ir 25 mtr. bangomis.

Programa kartojama 3 kartus:

N. Y. 4,45 val. pp., Melb. 7,45 val. ryto, B. A. 6,45 pp.,
Los Angeles 1,45 pp.

6 val. 45 min. ryto 19, 25 ir 31 m. bangomis;

N. Y. 10,45 val. vak. Melb. 1,45 val. pp., B. A. 12,45 n.
Los Angeles 7,45 val.

ir 15 val. 30 min. 19, 25 ir 31 metro bangomis.

N. Y. 7,30 val. ryto, Melb. 10,30 val. vak., B. A. 9,30 r.

Los Angeles 4,30 ryto.

Vasaros laiku JAV-se reikia pridėti vieną valandą

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"

Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles

Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.

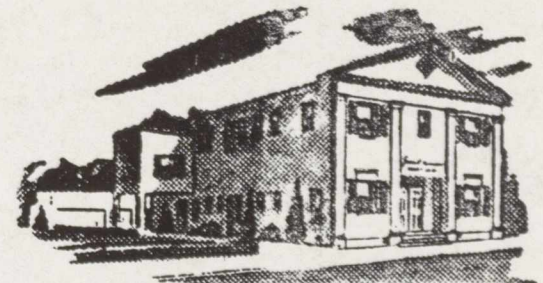
Director Mrs. M. J. Colney

Assistants Anthony Paliulis, Martin Kleinaitis

148 Grand St., Waterbury 5, Conn.

~~~~~

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

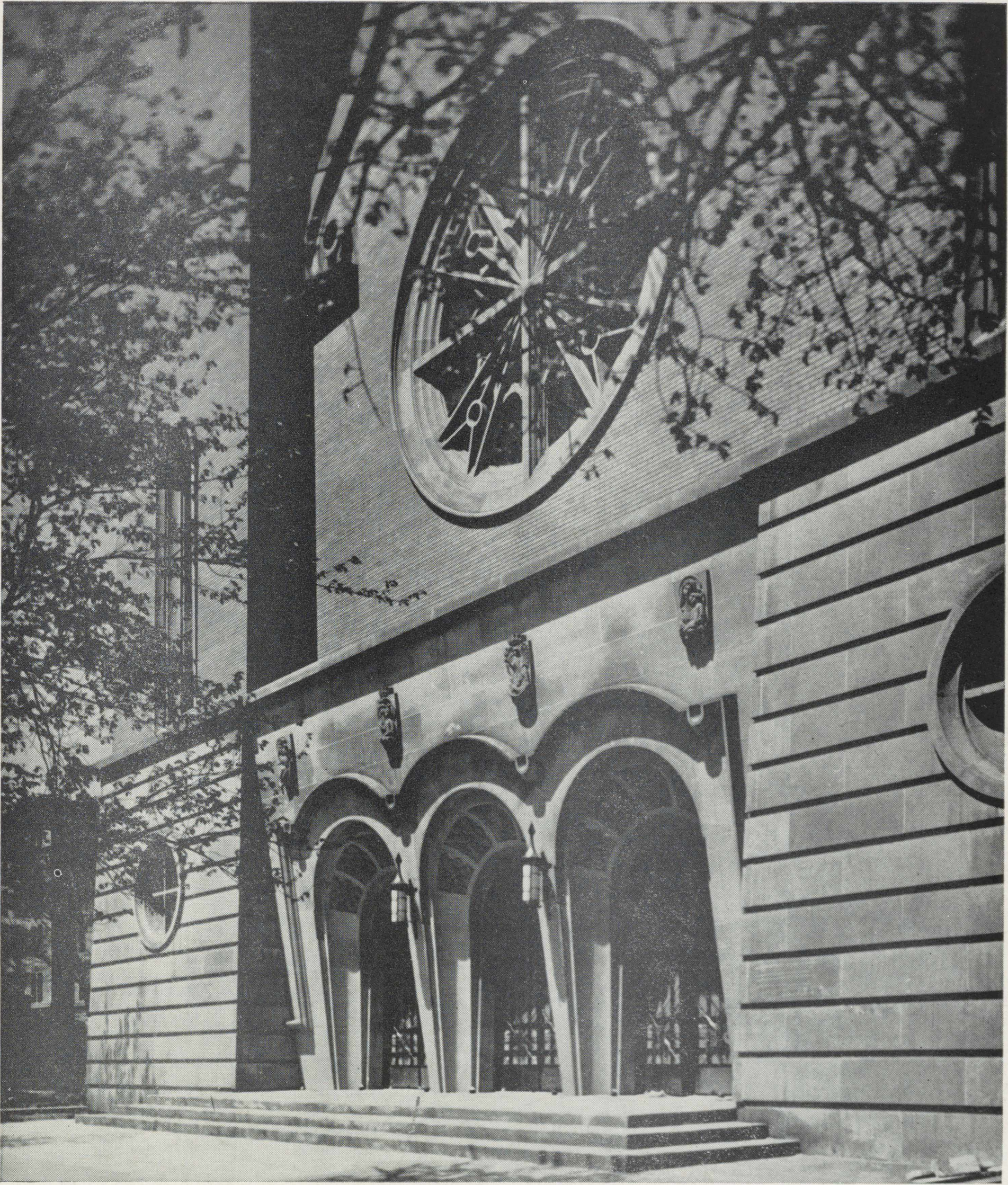
JONES & HAMROCK MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD LOS ANGELES 18

NEW TELEPHONE NUMBER

Richmond 9-6091

~~~~~

FRONT VIEW OF A LITHUANIAN CHURCH IN CHICAGO (Story inside, pp 14-15)